БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 209 (8429)
СЕНТЯБРИИН 4
СРЕДА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Республикын колхозууд болон совхозуудта тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай

Нийтын адуу малые үбһэ тэжээлээр, шэмэтэ силосээр хангахын түлөө республика дотор дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ Яруунын мяха-һүнэй совхоз (директорынь А. Н. Зайцев, партийна анхан организациин секретарь Г. С. Ханжиев) түрүүлжэ ябана. Энэ совхозой коллектив 1957 оной сентябриин 1-нэй мэдээгээр үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 148,3 процент дүүргэһэн, 5837 тонно силос дараһан байха юм. Тиигэжэ силос дараха түсэбөө 81 процент дүүргэө.

Яруунын совхозойхид иимэ амжалта яагаад туйлааб гэхэдэ, эртэнһээ һайса бэлдээд, үдэр сагые алдангүй энэ шухала хүдэлмэрие эхилһэн байгаа. Нютагайнгаа эрхэ байдалые хараадаа абажа, хабар эртэ байхада силостэ зорюулжа мянгаад гектар зелёнко тарина юм. Тэжээл бэлэдхэлгын түрүүшын үдэрһөө эхилэн, хүдэлмэришэдэйнгөө дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Хура бороогүй үдэр, час бүхэнние хүсэнэр хүсэдөөр хэрэглэжэ, сабланга бүхыдэнь хуряажа абаад, һаа соорхой болон полиин захын ногоое бэдэржэ, хоёр зуу гаран гектар сабшаһан байна бшуу. Мүн хура бороотойшье үдэртэ силос дараха хүдэлмэрээ зогсоогоогүй.

Эндэ толилогдоһон мэдээн дээрэһээ харахада, республикын колхозууд болон совхозуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, силос дараха хүдэлмэри юрэнхы дээрээ тон хангалтагүйгөөр ябажа байна. Хамнигадайн, Бургалтайн, Жэрэмэй, Погранична, Сэлэнгын, Үшөөтэйн, Хэрэнэй, Хориин МТС-үүдэй харьяата колхозууд үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө байхан гэжэ 20—30 процент болгожо, республикаяа гэдэргэнь татажа ябана. Эдэ колхозуудай саблангайнь хахадынь тооной мүнөө сабшагдаагүй байһаар.

Хура бороотой гэжэ шалтаг бариад, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрие иимэ ехэ гээгдэлдэ оруулаад, үбэлжэлгын үедэ юугээр адуу малаа тэжээхэ гэжэ бодожо байна хаб гэжэ дээрэ дурсагдаһан МТС-үүдэй, тэрэнэй харьяата колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө шангаар асууха саг ерээ. Намарай хура гаража, сагаан хюруугай унахада, үбһэ ногооной хагдаржа байхада тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрие зааханшье һуладхажа болохогүй. Колхозуудай морин косилканууд, МТС-үүдэй үбһэ хуряалгын машинанууд һаадгүйгөөр хүдэлгэгдэхэ зэргэтэй.

Энэ жэлдэ илангаяа силос дараха арга боломжо хаа хаанагүй бии байгаа. Тиигэбэшье, энэ хүдэлмэри мүн лэ хангалтагүйгөөр ябажа байнхай. Силос даралгаар Суулгын МТС-эй харьяата колхозууд хамагай һүүлдэ шэргүүлдэжэ ябана. Эндэхи колхозууд түсэбөө миил 7,9 процент дүүргэһэн аад, һүүлэй та-

1957 оной сентябриин 1-нэй мэдээн (Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)		
МТС-үүд	Үбһэ һурилэлгэ	Силос даралга
Кабанскын	82,6	25,5
Бичурын	79,0	14,6
Е-Куналейн	74,7	25,8
Темлюйскэ	63,4	21,4
Охин-Булагай	53,4	10,0
Хонхолойн	52,5	32,8
Закаменай	50,4	24,1
Шэнэ-Бэрээнэй	49,6	13,5
Курбын	47,7	20,9
Е-Кударын	46,3	31,2
Хэжэнгын	45,8	43,5
Нарһатын	45,7	18,0
Гашейн	45,6	19,2
Б-Куналейн	44,8	27,0
Түнхэнэй	44,2	31,1
Хүнтэйн	43,0	23,9
Тарбагатайн	42,8	12,6
Суулгын	41,9	7,9
Чесанын	40,8	25,1
Итанцын	39,9	28,3
Баргажанай	36,4	12,0
Иволгын	35,4	24,1
Саянтын	34,7	16,1
Цагаан-Усанай	32,7	25,3
Ториин	31,2	23,0
Сүхын	29,8	34,0
Погранична	29,8	13,2
Хэрэнэй	29,0	34,6
Сэлэнгын	28,8	39,5
Эгэтын	27,8	26,7
Хориин	27,0	28,7
Жэрэмэй	22,8	26,9
Бургалтайн	22,7	42,0
Хамнигадайн	21,4	27,8
Үшөөтэйн	14,4	23,8
СОВХОЗУУД:		
Яруунын	148,3	81,0
Бичурын	52,2	13,3
«Эрдэм»	36,3	22,4
Кяхтын	35,1	47,8
Хориин	28,3	22,8
Боргойн	18,9	23,0
Сэлэнгын	12,5	49,7

бан хоногто нэгэшье тонно силос дараагүй байшоо.

Иимэ бирагүй үрэ дүн Охин-Булагай, Баргажанай, Тарбагатайн, Погранична МТС-үүдэй харьяата колхозуудта харагдана. Погранична МТС-эй харьяата Калининай, Ульяновай нэрэмжэтэ, «Красное знамя» колхозууд силос дараха түсэбөө 7—8 процент болгожо байнхай. Калининай нэрэмжэтэ колхозой Боото гэжэ газарта нүхэр Самойловой тракторна бригада силос дарадаг. Нүхэр Самойлов тракторна тараан ажалай бригадануудые суг хүтэлбэрилдэг юм. Теэд энэ бригададань колхозһоо оройдоол хоёр хүн хүдэлнэ, бэшэниинь Усть-Кяхта тосхоной алба хаагшад, хүдэлмэришэд ажалладаг. Гаднаһаа хабаадуулһан хүнүүдынь үглөөгүүр орой ерэдэг, үдэшэ эртэ бусашадаг. Зарим бага сага бороотой үдэр ажал эндэ һаатадаг. Энээн дээрэһээ боложо, силосэй ногоо хуряадаг комбайн биратай юумэ хэнэгүй. Мүн иимэрхүү байдал Харанхын бригадада (бригадирынь нүхэр Ганжуров) ушардаг. Эндэ дарагдажа байһан силосэй шанарынь яаха аргагүй муу, нүхэндэ хэгдэһэн ногоониинь бүри шэглэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэһөө боложо, тус колхоз силос дараха түсэбөө оройдоо 7,8 процент дүүргэнхэй.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, силос дараха хүдэлмэри малаар олон Зэдын аймагай колхозууд болон Боргойн совхоздо мүн лэ муугаар ябажа байна. Үшөөтэйн МТС-эй харьяата Сталинай, Чапаевай, Доржи Банзаровай, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта силос даралга тон хангалтагүй. Эндэ силосэй ногоо хуряадаг комбайнууд саг үргэлжэ эбдэрдэг, ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ хододоо зогсодог. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 2895 тонно силос дараха түсэбтэй аад, мүнөө миил 600 тонно даранхай.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг силоснэ комбайнууд тон бага бүтээсэтэйгээр ажаллана. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, комбайнһаа гараһан ногоое 18 километр газарта зөөжэ, силос болгон дарадаг. Ногоо зөөлгэдэ 7—8 автомашина ябаха байһан аад, оройдоо 4 автомашина табигданхай. Тэрээн дээрэһээ боложо. комбайнууд нэгэ час хүдэлөөд лэ, хоёр час зогсохо баатай болоно. Тиин энэ колхозой центрһээ хахад километр газарта ханалагдаагүй, миил газараараа байһан нүхэндэ силос хэгдэнэ. Иигэжэ дарагдаһан силос жэл бүри гутадаг. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандажа, түсэб дүүргэхын түлөө, саарһан дээрэ тэды тонно силос дараабди гэжэ һанаагаа заһахын тэды иимэ юумэ хэнэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Малай тэжээл бэлэдхэлгээр Хориин совхоз ехээр гээгдэжэ ябана. Энэ совхозой коллектив үбһэ бэлэдхэхэ, силос дараха түсэбэйнгөө арайхан лэ дүрбэнэйнь нэгэ хубиие дүүргэжэ байнхай.

Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн гүрэн түрын удхашанартай хэрэгые бэелүүлэлсэхын түлөө малдаа тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ республикын колхоз, совхоз, МТС бүхэн үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые, силос даралгые улам эршэмтэйгээр ябуулжа, хараалһан түсэбөө дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ зэргэтэй.

НҮХЭД КОМБАЙНЕРНУУД, ЛАФЕТНЭ ЖАТКЫН МАШИНИСТНУУД! *Хуряалгын үдэр, час бүхэнние зүбөөр хэрэглэжэ, бүри бүтээсэтэйгээр ажаллая!*

Таряаниинь тоог дээрээ хэбтэһээр

Бичурын аймагай колхозууд болон совхоз энэ жэлдэ ороохо таряанай яһала һайн ургаса ургуулаа. Таряалангайнь ехэнхи газарһаа гектарай арба гаран центнер орооһон абтахаар хараалагдана. Зарим һайн ургасатай полиһоо гектарай хорёод центнер шэниисэ хуряагдана.

Үндэр баян ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряахын түлөө аймагай гурбан МТС-эй механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрбэ. Энэ мүрысөөндэ Бичурын МТС-эй лафетнэ жаткын машинист В. М. Афанасьев түрүүлжэ ябана. Энэ машинист Ждановай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ үдэртөө 25 гектар хадаха даабаритай аад, мүнөө 30—35 гектар хадана. Һүүлшын 6 үдэрэй туршада нүхэр Афанасьев 200 гектар хадаһан байха юм.

Мүн тус МТС-эй комбайнернууд И. А. Исаев, М. В. Павлов гэгшэд «С-6» комбайнаар үдэртөө 16 гектар таряа хуряаха даабаритай аад, 19—20 гектар хуряана. Түрүү механизаторнуудай тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно.

Гэхэтэй хамта, таряа хуряалгада, мүн ороохо таряа сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэридэ дутагдалнууд нилээдгүй ушарна. Ждановай нэрэмжэтэ колхоз бултанһаа урид хуряалгада орожо, 800 гаран гектар амяарлан хуряагаа. Зүгөөр, һүүлэй үедэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд амяарлан хуряалгые зогсоожо, таряагаа комбайнаар сэхэ хадаха гэжэ оролдоно. Тэрээн дээрэһээ боложо, энэ колхозой полинууд дээрэ августын 28—29 үдэрнүүдтэ хура бороогүй байбашье, лафетнэ жатканууд хүдэлөөгүй байшоо. Энэ колхоздо амяарлан хуряахада зохид, үдхэн ургасатай полинууд захаһаан байха юм.

Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, Бичурын МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд харьяата колхозуудайнгаа хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэжэ, али полиёо амяарлан хуряаха, алинаа комбайнаар хадаха гэжэ мүнөө хүрэтэр тодорхойлоогүй байна бшуу. МТС-эй хуряалгын зарим машинанууд муу заһабаритай байһан дээрэһээн саг үргэлжэ эбдэрнэ, хуряалгын хүдэлмэрие гэдэргэнь татана. Жэшээнь, дүрбэдэхи тракторна бригадада хүдэлхээе гараһан лафетнэ хоёр жаткын нэгэниинь юушье хээгүй, поли дээрэ эбдэрхэй хэбтэһээр. Иимэ байдалые мэдэжэ байгаад, МТС-эй главна механик тракторна бригадануудаараа ябадаггүй, ехэнхи сагаа кабинет мастерской хоёртоо үнгэргэдэг заншалтай. МТС-эй нүүдэл мастерской поли дээгүүр ябахадаа механизаторнуудта биратай туһаламжа хүргэдэггүй, мастерской соонь шухала хэрэгтэй частьнууд гү, али заһабарилга хэхэ элдэб түхеэрэлгэнүүд байдаггүй.

Таряа хуряалгын хүдэлмэри мүн Бага-Куналейн МТС-эй харьяата колхозуудта ехэхэн дутагдалнуудтайгаар үнгэргэгдэжэ байнхай. Эндэхи Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой тоог дээрэ ороһон тараан удаан саг соо сэбэрлэгдээгүй хэбтэнэ. Мүнөө үедэ энэ колхозой тоогууд дээрэ зургаан зуугаад центнер орооһон хүсэд сэбэрлэгдээгүй, хатаагдаагүй хэбтэжэ байһаар.

Энэ МТС-эй харьяата Сталинай нэрэмжэтэ, «Заря коммунизма» колхозуудта хуряалга ааляар ябажа байнхай. «Заря коммунизма» колхоздо гурбан зуугаад гектар тараан лафетнэ жаткаар үни хада хадагдаһан аад, мүнөө хүрэтэр суглуулагдаагүй хэбтэжэ байна.

Хуряалгые, мүн гүрэндэ таряа тушаалгые гэдэргэ татажа байһан дутагдалнуудаа дары усадхажа, бичурынхид ороохо таряагаа түргэн болзорто хуряажа абаха аргатай.

Г. Васильев.

Түрүүшын таряа—гүрэндөө

МУХАРШЭБЭР. **(Манай корреспондентһээ телефоноор абтаба).** Аймаг соогоо ургаса хуряалгын хүдэлмэрие түрүүн эхилһэн Гашейн МТС-эй харьяата «Гигант» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Радионов) гүрэндөө шэнэ ургасын таряа тушаажа захалаа. Мүнөө энэ колхоз 500 гаран пүүд хара таряа гүрэндөө тушаагаад, үдэр ерэхэ бүри тушаалгаяа ехэдхэжэ байна.

Мүн тиихэдэ Суулгын МТС-эй харьяата «Дружба» колхоз түрүүшын таряа гүрэндөө тушааба.

Республикын МТС-үүдэй харьяата колхозуудта болон совхозуудта таряа хуряалгын ябаса тухай

1957 оной сентябриин 1-нэй мэдээн

МТС-үүд	Ороохото культурануудай хуряагдаһаниинь (процентээр)	Тэрэ тоодо амяарлан хуряагдаһаниинь (гектараар)
Е-Кударын	21,3	1854
Бичурын	19,8	2183
Охин-Булагай	16,7	334
Хэжэнгын	12,1	1337
Үшөөтэйн	11,9	770
Б-Куналейн	11,6	898
Чесанын	11,1	1070
Хориин	9,0	889
Итанцын	6,6	330
Гашейн	6,2	871
Тарбагатайн	5,3	321
Е-Куналейн	5,1	388
Суулгын	4,6	506
Нарһатын	4,3	337
Хамнигадайн	4,0	310
Хонхолойн	4,0	571
Цагаан-Усанай	3,8	505
Курбын	3,7	412
Темлюйскэ	3,5	287
Ториин	2,8	207
Баргажанай	2,6	364
Жэрэмэй	2,0	52
Эгэтын	1,8	186
Закаменай	1,8	108
Сүхын	1,4	120
Бургалтайн	1,3	120
Хүнтэйн	1,2	114
Шэнэ-Бэрээнэй	1,1	73
Түнхэнэй	1,0	87
Хэрэнэй	0,9	65
Кабанскын	0,5	33
Погранична	0,1	69
Сэлэнгын	—	—
Иволгын	—	—
Саянтын	—	—
СОВХОЗУУД:		
Яруунын	13,2	1189
Бичурын	6,8	340
Кяхтын	5,1	230
Боргойн	4,2	364
Хориин	4,1	192
«Эрдэм»	1,9	15
Сэлэнгын	—	—

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН АЛДАРТА ДҮШЭН ЖЭЛЭЙ ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Түрүү леспромхозой нэгэндэ

Байгалай леспромхозой Безымянная гэжэ пунктын (начальнигынь нүхэр Кановалов) модошод социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Энэ амжалтынгаа түлөө тус пунктынхид ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гэй, РСФСР-эй Ой модоной промышленностиин министерствын дамжуулгын Улаан тугые 10 мянган түхэриг мүнгэн шангтайгаар абаа. Мүн август һара соо нормоёо дүүргэдэггүй хүнүүд эндэ байбагүй.

Н. Тюрнев.

Куйбышевска область. Новокуйбышевска город оройдоол табан жэлэй урда тээ баригдажа эхилһэн юм. Анхандаа хүдэлмэришэнэй багахан тосхон байһан газарта мүнөө олон дабхар гэрнүүдтэй, сад сэсэрлигүүдтэй, асфальтаар хушагдаһан үйлсэнүүдтэй шэнэ город бии болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: городой шэнэ сквер харуулагдана. **ТАСС-эй фотохронико.**

Ажалай баяр

Митрофан Иванович Анохиние Галуута Нуурай рудоуправлениин шахтернууд барандаа шахуу мэдэхэ байха. Нүхэр Анохин ажал дээрээ алдар суутай болоһоор үнинэй юм.

Энэ нүхэр табадахи шахтада хүдэлмэрилжэ эхилһээр оройдоол 3 жэл болоо. Энэ үе соо нүүрһэ малтагшын дүй дуршэлые һайнаар шудалжа, зургаадахи табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэарадай тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые оруулалсажа байна.

—Би энээнһээ урдань бухгалтер мэргэжэлтэй байгаа хүм. Шахтёр болохоб гэжэ һанадагшьегүй байгааб,—гэжэ нүхэр Анохин хөөрэнэ.—1954 оной эсэстэ парти, правительствомнай захиргаанай аппарадуудые үсөөрүүлжэ, тэндэ байһан хүнүүдые үйлэдбэридэ сэхэ хабаадуулха тушаа зорилго табяа һэн. Энэнь тон һайшаалтай байна. Би өөрынгөө дураар шахтёр болохо гэжэ шиидээ һэм. Мүнөө оронойнгоо промышленностьда шухала хэрэгтэй нүүрһэ өөрынгөө гараар малталсажа байһандаа баяртайб.

Иигэжэ Митрофан Иванович бухгалтер байһанаа шахтёр болонхой юм. Түрүүшын үедэ шахтёр болохо гээшэ тэрээндэ хүнгэхэн хэрэг бэшэ байгаа. Гэбэшье, энэ нүхэр зориһондоо заатагүй хүрэхын тулада ехэхэн оролдолго гаргаһан байна. Мүнөө Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан, абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байна. Нүүрһэ малтаха һара бүриингөө даалгабариие ехээр үлүүлэн дүүргэдэг дээрэһээ «нүүрһэнэй мастер» гэһэн нэрэзэргэдэ хүртэнхэй.

Нүхэр Анохин өөрынгөө хүдэлмэриин баян дүй дуршэлдэ залуушуулые һургажа эхилээ. Шахтада хүдэлмэрилхээе ерэһэн залуушуул Сазанов, Нечаев гэгшэдые проходчигуудай мэргэжэлдэ һургажа гаргаа. Ажал дээрээ алдаршажа, коллективэйнгээ дунда хүндэтэй болоһон нүхэр Анохин һаяхан болоһон шахтёрой һайндэртэй дашарамдуулагдан БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

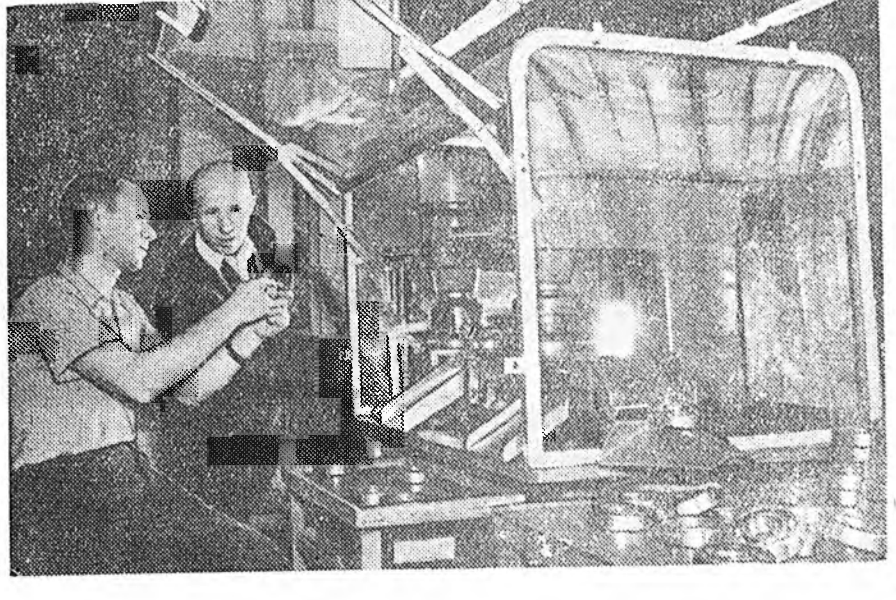
Ф. Моринец.

Загаһа ехээр барина

Кабанскын аймагай «Байкал» гэжэ загаһа барилгын колхоз гурбадахи кварталайнгаа түсэбые августын 10-да дүүргэбэ. Энэ кварталда 1550 центнер загаһа бариха байгаа һаа, 1836 центнер һайн шанартай загаһа гүрэндэ тушаагаад байна.

Колхозой загаһашадай дундаһаа Александр Поповой хүтэлбэрилдэг бригада түрүүлжэ ябана. Тус бригадынхид далайһаа үдэр бүхэндэ баян олзотой бусапа.

С. Шапхаев.

Москва. Нэгэдэхи подшипниково заводой инженернүүд П. П. Попов В. В. Кондратов хоёр шарикоподшипнигуудай бүтээгдэжэ байхада, тэдэниие шалгаха автомат зохёогоо. Энэ автомат найман шалгагшадай орондо хэрэглэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. В. Кондратов (зүүн гарһаа) М. П. Попов хоёр зохёоһон автомадайнгаа хажууда зогсоно. **ТАСС-эй фотохронико.**

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партийна һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэнэбди

Үнгэрэгшэ жэлдэ коммунистнуудай болон комсомолшуудай политическэ һуралсал урда жэлнүүдтэ орходоо эмхитэй һайнаар үнгэрөө һэн.

Олохон партийна эхин организацинууд коммунистнуудай һуралсал хүтэлбэрилхэ шадабаряа дээшэлүүлһэн байна. Коммунистнууд үзэһэн материалаа хэр гүнзэгыгөөр ойлгоноб, олоһон эрдэм шадабаряа бодото ажал хүдэлмэри дээрээ ямараар хэрэглэнэб гэхэ мэтын асуудалнуудта бидэнэр гол анхаралаа табиһан байнабди.

Кружогуудай болон политһургуулинуудай занятинуудай дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, партийна һуралсалай шэнэ жэлдэ хэн ямар аргаар һурахаб гэжэ һуралсагшад хөөрэлдэһэн байна. Һуралсалай жэлэй дүнгүүд партийна суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн.

Олохон коммунистнууд һуралсалай шэнэ жэлдэ партиин түүхые, экономикын асуудалнуудые шудалха дуратай байһанаа мэдүүлээ һэн. Энэнь тэдэнэй политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхые ехээр хүсэдэг боложо байһыень гэршэлнэ.

Партийна һуралсалай энэ жэлдэ колхоз, совхоз, МТС бүхэндэ хүдөө ажахын экономикын асуудалнуудые шудалха семинарнууд эмхидхэгдэхэ байна. Эдэ семинарнуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр имагтал хүдөө ажахын мэргэжэлтэд томилогдоо. Мүн партиин түүхые шудалха 32 кружок эмхидхэгдэхэнь. Эдэ кружогуудай пропагандистнуудаар бултадаа шахуу дээдэ, хүсэд бэшэ дээдэ эрдэмтэй хүнүүд томилогдоо.

Энэ зундаа 9 пропагандистнууд КПСС-эй обкомой эмхидхэһэн нэгэ һарын пропагандистнуудай курсда һуралсаа һэн. Тэдэнэрэй олонхинь партиин түүхые зааха байна.

Партийна эхин организацинууд лекционно пропагандые ябуулжа байна. Илангаяа Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан лекцинүүд уншагдана. Энэ шухала хүдэлмэридэ пропагандистнууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээнь, партиин түүхэ үзэхэ кружогые хүтэлбэрилэгшэ нүхэр С. И. Ларионов (Сүхын МТС) Октябриин социалистическэ революциин түүхэтэ удхашанар тухай лекци бэшээд, тракторна бригадануудаар ябажа уншана.

Пропагандистнуудта болон агитаторнуудта туһаламжа болгон партиин айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет номой полко эмхидхэһэн байна. Тэрээн соонь Агуухэ Октябриин социалистическэ революцида, тэрэнэй сэсэмэргэн вождь В. И. Ленинде зорюулагдаһан номууд, журналнууд бии.

Пропагандистнууд болон агитаторнууд мэдээгүй, ойлгоогүй асуудалнуудаараа харюу абахын тулада партийна гэгээрэлэй кабинедтэ ерэдэг болонхой.

Партийна гэгээрэлэй һуралсал үнгэрэгшэ жэлдэ Сэлэнгымнай аймаг соо урда жэлэйхиһээ һайнаар эмхидхэгдэһэншье һаа, кружогууд болон политһургуулинуудай хүдэлмэридэ горьтойхон дутагдалнууд бии байгаа. Нэгэдэхи дутагдалынь юун байгааб гэхэдэ, зарим коммунистнууд кружогой болон политһургуулинуудай занятинуудһаа ходо таһардаг байгаа. Иимэ коммунистнуудта шанга эрилтэ табигдадаггүй һэн. Хоёрдохи дутагдалынь хадаа аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хүдөө нютагуудаар командировкодо ябахадаа кружогуудай болон политһургуулинуудай занятида байлсадаггүй, пропагандистын хүдэлмэрине хинан шалгадаггүй, тэрээндэ туһалдаггүй байгаа. Гурбадахи дутагдалынь гэхэдэ айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет бэеэ даагаад марксизм-ленинизмын теориие шудалагшадта туһаламжа болгон лекцинүүдые үсөөнөөр эмхидхэдэг һэн.

Политическэ һуралсалай шэнэ жэлдэ партийна эхин организацинууд, мүн партиин айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет үнгэрэгшэ жэлэй эдэ дутагдалнуудые дахин дабтахагүйн тула хэмжээнүүдые абажа, партийна һуралсалай шэнэ жэлые эмхитэйгээр эхилхэ гэжэ бэлэдхэжэ байна.

Б. Ширеторов, партиин Сэлэнгын айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

Агитаторнуудай экономическа һуралсал

Бүтээн гаргадаг продукциин өөрын үные химдаруулха түсэбөө энэ жэлэй түрүүшын кварталда Ленинэй орденто паровозо-вагонно завод дүүргээгүй байшоо. Һүүлэй һарануудта продукциин өөрынь үнэ химдаржа эхилбэшье, энэ талаар үшөөл бага юумэн хэгдээ. Юумэнэй өөрын үные химдаруулха түсэбөө дүүргэхэ, предприятидаа фонд бии болгохо гээшэ заводой партийна организациин шухала зорилго болоһон байгаа.

Энэ асуудалаар агитаторнуудай семинар болоо. Семинарай хүдэлмэридэ заводой экономистнууд, бухгалтернууд хабаадалсаа. «Технико-экономическа талаар бүри һайн үрэ дүн туйлаха, предприятиин фондые ехэ болгохо» тухай асуудалаар экономическа түсэблэлгын таһагай начальник нүхэр Наукин элидхэл хээ.

Агитаторнуудай семинарай урда тээ энерги ба материалнуудай ямараар хэрэглэгдэдэгые шалгаа һэн. Шалгалтын дүнгүүд тушаа парткомой секретариин орлогшо нүхэр Бирюков хэлэжэ үгөө. Агитаторнуудай экономическа һуралсалда тус семинар ехээр туһалаа. Юумэнэй өөрын үные химдаруулхын, предприятидаа фонд бии болгохын түлөө тэмсэхэ шухала байһан тухай хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхабди гэжэ агитаторнууд мэдүүлээ.

Украинска ССР. Винницкэ облкниготоргын автолавканууд колхоз, совхозуудай полевой стануудта болон малай фермэнүүдтэ гаража ном худалдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Винницкэ районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд автолавкаһаа номуудые худалдан абажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Нүхэр Н. С. Хрущевой литература, искусство тухай хэлэһэн үгэнь хурянгыгаар ном боложо гараба

«Литература, искусствые арад зоной ажабайдалтай улам холбоотой болгохын түлөө» гэһэн ном политическэ литературын гүрэнэй хэблэл толилоо. 1957 оной май 13-да КПСС-эй ЦК-дэ үнгэргэгдэһэн уранзохёолшодой зүблөөндэ, уранзохёолшодой, уранзураашадай, скульптор болон композиторнуудай хабаадаһан 1957 оной майн 19-нэй уулзалганда, мүн 1957 оной июльдэ партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүд энэ ном соо хурянгыгаар оруулагдаа. Ном олоор хэблэгдээ.

(ТАСС).

Дагуурта нүүрһэн олдоо

Дагуурта Бооржо городто ойрхоно хүдөөдэ нүүрһэнэй ехэ хэбтэшэ олдоо. Айхабтар ехэ нүүрһэн гүнзэгы бэшэ газарта, заримдаа газарай хүрьһэн дээрэшье байна. Хара Нуурта нүүрһэнэй разрез мүнөө ашаглагдажа байна. Тэрэ суудхэ соогоо 5 мянган тонно нүүрһэ үгэхэ.

Геологическа партинуудай нэгэниинь мүн лэ Дагуурта олдоһон ехэ нүүрһэ наринаар шэнжэлэн үзэнэ. Ерэхэ жэлһээ эхилэн энэ нүүрһые ашаглаха гэһэн зорилго совнархоз геологуудай урда табяа.

„Беларусь" гэжэ 50 мянгадахи трактор

Минскын тракторна заводой хүдэлмэришэд һаяхан 50 мянгадахи «Беларусь» гэжэ тракторые бүтээжэ гаргаба.

Оройдоол 4 жэлэй урда тээ энэ завод түрүүшынгээ трактор бүтээһэн юм. Теэд мүнөө заводто бүтээгдэһэн тракторнууд бүхы орон доторoo суудa гаража, ороноймнай бүхы МТС-үүдтэ, мүн Европо, Ази болон Африкын 20 шахуу оронуудта хүдэлнэ.

Хара баабгай туһаламжа гуйн... хүндэ хандаба

Уссуриин бүтүү бүглүү ой тайгада хилэ шадархи энскэ застава байрланхай юм. Албанһаа сүлөө хилэ сахигшадай үдэшэлэн волейбол наадажа байтарынь, заставын хашаа руу томо баабгай гүйжэ оробо. Тэрэ баабгай уйдхартайгаар гиинажа, тархидань углагдашаһан мандагар томо сайр банка абажа хаяха гэжэ яажашье ядан тархяа һэжэрнэ.

Баабгай ехээр тэршэлэнгүй байжа, пограничнигууд тэрэ «айлшанаа» уяба. Банкань айхабтар бүхөөр баабгайн тархидань углагдашаһан байжа, тэрэниие хюрөөдэжэ абаха хэрэг гараба. Банкын оёорто медой үлэгдэл олдоо. Энэ банкые ой cooһoo олоод, хара баабгай энэ амтатай юумые эдихэ гэжэ һанаһан байгаа ха. Досоошоо хумиралдаһан банкын амһар руу тархияа углажа шадабашье, баабгай һөөргэнь тархяа абажа шадаагүй байгаа. Банкые абаха гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдоходонь, тэрэнь бэе руунь улам гүнзэгыгөөр шаагдаһан байгаа.

Тэрэ муухай банкһаа баабгайгаа гаргаад, пограничнигууд тэрэниие гэнжэдэ һуулгажа, һайнаар хооллуулба. Энэ арьяатан хэбэрынь ехээр үлдэшэһэн байгаа ха. Хоёр бухаанка хилээмэ нэгэ доро эдижэрхёод, 7 таз уһа уугаа.

Ан арьяатаншье һаа, энэмнай «айлшамнай» гээшэ, тиимэһээ тэрэниие хаалганда һуулгахань аягүй байна гэжэ хөөрэлдөөд, пограничнигууд тэрэ баабгайе сүлөөдэ табиһан байна.

УУЖАМ,ҺАРУУЛ ГЭР БАЙРАНУУДЫЕ ОЛООР БАРИЯ!

Барилгашадай үүсхэл

«СССР-тэ гэр байрын барилга бүри ехээр эрхилхэ тухай» Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоол городой барилгашадай эдэбхиие улам дээшэлүүлжэ, шэн габьяата ажалда зоригжуулба.

— Энэ тогтоол арад зоной ажабайдал, ажаһуудал тухай Парти, Правительствын хододоо халуун анхарал табижа байдагые элеэр гэршэлнэ. Тус тогтоол бэелүүлэлсэхэ гээшэ барилгаша бүхэнэй гол зорилго, нэрэ хүндын хэрэг болоно гэжэ,—мяханай комбинадай барилгын-монтажна управлениин хүдэлмэришэд нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

Энэ управлениинхид мүнөө жэлдэ хэдэн миллион түхэригэй барилга хэхэ юм. Комбинадай тосхондо 160 квартиратай 16 гэр, үхибүүдэй сад ба ясли, хамтын байра, үйлэдбэриин олохон барилганууд хэгдэжэ байна.

Үнгэрһэн 7 һарын туршада эндэхи барилгашад жэлэйнгээ түсэб 2 дахин дүүргээ. Энэнь барилгашадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, барилгын шэнэ технологи хэрэглэһэнэй ашаар туйлагдаа.

Жэлэй эхинһээ хойшо эндэ барилгын технологи шэнэдхэн зохёогдоо. Энээнэй ёһоор, дүтэрхы мэргэжэлтэдэй тусхай (жэшээлбэл: дархашуул, уран дархашуулай, шулуушад болон бетонщигуудай гэхэ мэтэ) бригаданууд эмхидхэгдэһэн байна. Гэр байрын барилгада гурбан тиимэ бригада хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Девянин дархашуулай бригадые хүтэлбэрилдэг. Г... зар малтаха, хирпиисээр хана б... хоохо, пеэшэн бариха гэхэ мэтэ ... дэлмэри нүхэр Спиридоновой бр... гадада даалгагданхай. Элек... түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, пар... дэбдихэ, оройень хушаха хүдэл... ри нүхэр Шершовой бригада хэд...

Барилгын технологиие нигэ... зохёоходо, һайн үрэ үгэнэ, хүд... мэриин шанарай түлөө барилгаш... дай харюусалга дээшэлнэ. Тэрэ... һээ гадна, элдэб шалтагааны... барилгашадай миин байха—үн... сагаа гээхэ ушар усадхагдаа. Эн... дээрэһээ ажалай бүтээсэ нил... дээшэлбэ.

Түсэбэй ёһоор, энэ жэлдэ ... гэшье барилгань сүм дүүргэг... хээр хараалагдаагүй юм. Гэбэш... барилгын-монтажна управлени... хүдэлмэришэд, инженерно-техн... ческэ хүдэлмэрилэгшэд Пар... Правительствын тогтоолтой тан... сан, өөһэдынгөө арга боломж... тодорхойлжо үзөөд, жэлэй эсэс ... рэтэр 3 мянган дүрбэлжэн ме... талмайтай гэр байра, хүүгэдэй с... барижа дүүргэхэ гэһэн һайшаалт... үүсхэл гаргаа.

Эдэ барилгашад абаһан уялга... дүүргэхын тула ехэхэн оролдо... гарган ажаллана. Түрүү барил... шад—дархан Даши Аюров, сл... сарьнүүдэй бригадир М. А. Бо... шаков, В. И. Новокрещинай хүт... барилдэг штукатурщигууд ажал... эрхим жэшээ харуулна.

Мяханай комбинадтахи барил... шадай хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ... лабтай.

Д. Цыренов

30 гаран шэнэ гэр

«Эрдэм» колхоз Зэдын аймагтахи томохон колхозуудай нэгэн юм. Эндэ 1956 онһоо эхилжэ ехэхэн барилга хэгдэнэ. 30 гаран колхозник өөһэдтөө гэр барижа дүүргэхэ дүтэлөө. Олохон хүн (жэшээлхэдэ, Р. С. Данзанов, Ч. Ачитуев, Ч. Норбоев, Н. Данзанов болон буса...) хоёр залгаа гэрнүүдые бари... байнхай.

Эдэ барилганууд колхознигууд... ажаһуудалай жэл бүри һайжар... байһые эли тодоор гэршэлнэ.

Д. Доржиев

★ *Бэлэн болохонь* ★

Улан-Удын судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ хабаадалсаха зуураа, байрын гэр олоор бариха тушаа парти, правительствынгаа тогтоолыень бодото дээрэнь бэелүүлэлсэжэ байна. Заводой олохон хүдэлмэришэд өөһэдынгөө хүсөөр гэр барилгада хабаадалсана.

Октябриин 40 жэлэй алдарта һайндэр болотор эндэхи барилгашад байрын 218 дүрбэлжэн метр талмайтай 8 квартиратай шэнэ гэрые ашаглалгада оруулха түсэбтэй. Тиихэдэ үшөө 12 квартиратай ехэ гэрэй һуури табигдажа эхилбэ.

Эдэ барилгануудта хэрэгтэй материалнууд заводой цехүүдтэ бэлэн болгогдоно. Модо хюрөөдэдэг цехын хүдэлмэришэд гэрэй хана хэхэ брусуудые элбэгээр гаргана. Тиихэдэ, Сэлэнгын уһанзамшад барилгада хэрэгтэй эльһэ хайр болон шабар гэхэ мэтые асаржа үгэнэ.

Д. Балданов.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

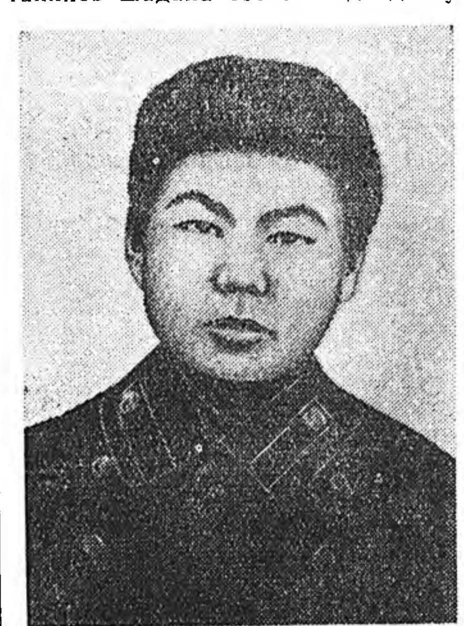
П. С. Балтахинов

Бурят арадай үнэн хүбүүн, алдарта революционер Павел Сергеевич Балтахинов 1900 ондо Эрхүүгэй губерниин Боохоной аймагай Дунда Тарасы тосхондохи үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэһэн юм. Тэрэнэй эсэгэ Цыремпил — Сергей Степанович Балтахинов зургаан үхибүүдтэй байба. Ехэ хүбүүниинь болохо Павелай 9-тэй байхада, эхэнь үхэжэ, тэдэ үнэшэрөө һэн.

Заахан Павел 10 наһатайдаа үбэлынь һураад, зуниинь эсэгынгээ ажалда туһалжа, Боохоной сүмын иеромонахта хүлһөөр ажал хэжэ эхилээ һэн. Павел хүбүүн хурса, номдо һурастай бэрхэ байһан тула эсэгынгээ гуйлтаар Эрхүү хотын Иннокентьевскэ монастырьда орожо һураһан байна. Удаань —1912 ондо шажан шүтэгшэдэй эмхиин тэдхэмжээр һураха болоод, Павел Эрхүүгэй Духовно училищада ороһон юм. Павел 1916 ондо тус һургууляа дүүргээд, Духовно семинарида ороһон байгаа.

Семинарида һуража байха үедэнь хубисхалшадай багахан бүлэг эмхидхэгдээ һэн. Тэрэ үеэр залуухан Павел политическэ номуудые уншажа эхилбэ. Түрүүшээр анархис үзэл номнодог номуудые үзэжэ байтараа, тэрэнэй хоротой, мууе ойлгоод, революционно марксизмые сэхэ шууд баримталдаг болоһон юм. Павел тон хурса—уншаһан, үзэһэн юумэеэ бүри мартадаггүй байгаа. «Коммунистическэ манифестые», Маркс, Энгельс болон Ленинэй олон зохёолнуудые шудалжа, тэдэнэй гол гол һургаалые сээжээр хэлэжэ байдаг болобо гэхэ.

Балтахинов 1917—1918 онуудта Эрхүүгэй һурагшадай революционно кружогуудта хабаадаһан байна. М. Сахьянова түрүүтэй бурят большевигүүдэй бии болохолоорнь Балтахинов шадаха соогоо тэдэндэ туһалжа захалһан байгаа.

1917 оной намарһаа Эхирит-Булгадай аймагта багшалжа байхадаа, большевигүүдэй даалгабаринуудые дүүргэдэг байһан юм. Бурят большевигүүдэй бүлэгтэ Г. Данчинов, М. Ербанов, С. Николаев, В. Трубачеев болон бусад ородог байба.

Эхирит-Булгадта хүдэлхэ зуураа большевик М. Амагаевтай уулзаад, Саг зуурын буржуазна правительствын хархис үүргые элишэлдэг, ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулба.

Баяшуулай ороохо таряа хүсөөр абажа Черемховой шахтёрнуудта эльгээхэ хүдэлмэри тэрэ үеэр Боохондо хэгдэжэ байгаа. Нюдарган баяшуул ехэ эсэргүүсэлтэ хээ бэлэй. Боохондохи депутадуудай Совет хошуунай суглаа зарлаа һэн. Тэрээн дээрэ Балтахинов, Улаханов, И. Щеголев гэгшэд үгэ хэлэжэ, нюдаргашуулай таряае хүсөөр абажа, шахтёрнуудта эльгээхэ хэрэгтэй гэһэн юм. Тэрэ асуудалай голосованида табигдахадань үгытэйшүүл ба дунда шадалтад—таряа эльгээхэ гэжэ, нюдаргашуул—арсажа голосовалаа һэн. Тус суглаанай һунгаһан комисси нюдаргашуулай таряае хүсөөр абажа, шахтёрнуудта эльгээхэ хэрэг эмхидхэһэн байна. Энэ хүдэлмэриин Тарасы нютагта ябуулагдахадань, Балтахинов эдэбхитэйгээр хабаадаа бэлэй.

Гэхэ зуура, 1918 оной июниин һүүл багаар сагаантанай Мариинска полк Боохон ерээд, большевигүүдые, Совет засаг дэмжэһэн, үгытэйшүүлые хашажа мүрдэжэ эхилээ һэн. Иимэ үедэ Боохондоо байхань аюултай боложо, 1918 оной июнь соо Балтахинов Эрхүү оробо.

П. С. Балтахинов Эрхүүгэй Духовно семинарида һуража байха үедөө марксизмын зохёолнуудые, Совет гүрэнэй гаргаһан номуудые оролдостойгоор шудалаа.

Балтахинов 1918 оной намар марксистска нюуса эмхидэ ороод, Колчагай засагта эсэргүү, Совет засаг тогтоохые уряалһан хэдэн прокламаци асаржа, һүниие һүнилэн олон хэһэгээр буулгадаг, семинаристнуудай, солдадуудай дунда тараадаг байба. Тэдэ прокламацинуудые багшанарай семинарида —Коняев, солдадуудай дунда — Смирнов тараадаг байгаа.

Эрхүүдэ аюултай болоходонь, ород нүхэр Мишетээ Түнхэнэй аймагаар дамжан Монгол ороод, нютагай айл болохо Бардамов Балханайда байрлаа. Тэндэ Эрхүүһээ асарһан номуудаа уншадаг, һургуулиин наһанай үхибүүдтэ ном заадаг байба.

Сибириин большевигүүдые колчагайхид ехээр мүрдэнэ, хюдана гэжэ 1919 оной июньдэ Монголдо байхадаа дуулаад, нютагаа бусаха гэжэ шиидэбэ. Июлиин һүүл багта Эрхүү ерэхэдэнь, революционно нюуса хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байгаа. П. С. Балтахинов тэндэхи нюуса партийна комитедтэй холбоо барисаа тогтооһоной һүүлээр Шаралдай, Үхэрөөр ябууд дайраад, Боохон ошоо һэн.

1919 оной август һарада Боохоноо ерээд, РКП(б)-гэй гэшүүн байһыем мэдэмсээрээ, хүдэлжэ байдаг больницадам намда ерээ һэн. Монголһоо бусаһанай һүүлээр хэды һара нюуса байдалда байгааб, мүнөө РКП(б)-гэй Эрхүүгэй комитедтэй барисаа хээб гээд, Боохондо большевигүүдэй нюуса комитет байгуулхын тула бэлэдхэхэ тухай хөөрөө һэн. Хөөрэлдэһэнэйнгөө удаа тэрэ хэрэгээр Шунты, Хартирген, Үхэр, Янгут, Тарасы нютагуудта ошоо бэлэй.

1919 оной зун Каландарашвилиин партизануудай отряд Тарасы шадар хоргодожо байһан юм. Павел Сергеевич тэдэнтэй золгожо, партизануудай отряд эмхидхэхэ даалгабари абаһан байгаа.

Бидэ—коммунистнууд маниие һайшаан дагадаг хүнүүдтэй хамта Боохондо партийна эмхи байгуулха бэлэдхэл хэхэбди. Түрүүшын эмхидхэлэй суглаан Үхэр тосхондо, Ф. Коняевай гэртэ болоо һэн. Павел Сергеевич нюуса эмхинүүдые, партизануудай отрядуудые эмхидхэхэ асуудалаар Сибириин 3-дахи партконференциин, Эрхүүгэй губкомой гаргаһан шиидхэбэри тухай, мүнөөнэй байдал тухай мэдээсээ һэн. Боохондо нюуса эмхи байгуулха гэжэ тэрэ суглаан дээрэ шиидхэгдэһэн юм. Удаадахи суглаамнай сентябрь һарада Хартиргенда боложо, Боохоной большевигүүдэй партийна комитет байгуулагдаа бэлэй.

Хаанта засагай үедэ буса түрэлтэн гүүлэжэ дарлуулһан бурят таряашад ехэ хүндэ хүшэр байдалтай байгаа. Үгытэй, дунда шадалта таряашадай дунда манай нюуса организаци ехэ хүдэлмэри ябуулһан юм. Харин тиихэдэ буржуазна националистнууд арад зониие мэхэлхын тулада нигэжэ номнодог байба: бурядуудай дунда ангиин тэмсэл байха ёһогүй, тиимэһээ Соведүүдэй түлөө бэшэ, харин земскэ управын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй гэдэг байба. Буржуазна националистнуудай, эсернүүд ба меньшевигүүдэй худал хуурмаг номнолые элишэлхэ, Коммунистическэ партиин үнэн һургаал заабариие арад зондо ойлгуулха зорилгоор Боохоной партийна организаци ехэ юумэ хээ һэн.

1919 оной декабриин 20-до Черемховой большевигүүдэй, улаангвардеецүүдэй засагаа абажа ревком байгуулһанай удаа, нүхэд Балтахинов, Коняев, Т. Баханов болон Павлов гэгшэд дайшалхы дружина байгуулан, нютагтахи земскэ управын засагые унагаагаад, ноёдыень тушааһан, милициинь ... зэбсэг хуряаһан байгаа. Боохон... ревком байгуулһанай удаа П. Балтахинов нютагуудаар ябаж... партизануудай отряд бүридүү... һэн. Уданшьегүй, табин хүнтэй ... ряд тогтоогдоо бэлэй. Тэрэнээ ... рүүшын бурят партизануудай отр... гэжэ нэрлээ һэмди. Тус отря... командирынь П. С. Балтахинов ... лоо һэн.

Удаа тээнь манай отряд 5... Зиминскэ полктой нэгэдэһэн ... П. С. Балтахинов энэ полкын ... миссар болгогдоһон байгаа.

5-дахи Улаан Армиин бар... тээһээ Эрхүү ерэһэнэй удаа, К... пеллейн сэрэгые мүрдэн бута со... хо гээд, олон партизанууд Бай... лай зүүн тала ошохоор мордоо... лэй. Павел Балтахинов Хёло... станци хүрэтэр ошоод, нюдэни... ехээр үбдэһэн юм. Тэрэнээ а... луулхын тула Эрхүү бусаа һ...

П. С. Балтахинов Эрхүүдэ нюд... еэ аргалуулһанай һүүлээр, 19... оной апрель соо Боохондоо ерэ... Ангарай сэрэгэй комиссариа... военкомоор хүдэлөө. Тиихэдэ п... тийна хүдэлмэридэ эдэбхитэй... хабаададаг байгаа.

П. С. Балтахинов хамаг бүхы ... ба шадалаа харуулжа үрьдэн... эдир залуугаар—1921 оной февр... һарада Донскойн сагаан бан... дуудта алуулаа һэн. Үнэн сэхэ к... мунист түрбэлгүй бэрхээр үгэ х... дэг, ехэ бэрхэ эмхидхэгшэ П. Балтахиновай арюун һайхан дур... хаалые манай арад хододоо һа... жа ябадаг, һанахашье байха.

Ф. ОСОДОЕВ...
1918 онһоо КПСС-эй гэшүү...

Һуралсалай шэнэ жэл эхилээ

Түрүүшын үдэр

Улан-Удын 26-дахи дунда һургуу-[ли]н һуралсалай шэнэ жэлэй түрүү-[шы]н үдэр ехэ хүхюун, сэнгэлиг бай-[ба]. Тус һургуулиин һурагшадай зэр-[г]э хэдэн олон багшуул нэмэжэ [ир]гэбэ. Бүгэдэ һайндэрэйхеэр хуб-[са]нхай. Алаг туун мэтэ ялагар [ул]аан үбсүүтэй басагадууд, сэбэ-[р] хубсалһан хүбүүдүүд һургуу-[ли]нгаа коридор соо һүр жабхалан-[т]а жагсаалда зогсожо эхилнэ.

[Ж]энтэ горно, барабанай жабха-[ла]нта дуунай сохилдол доро долоон [пи]онернүүд һургуулиингаа тугые [з]ээгүй болоһон жагсаалай урда [ор]на. Пионер бүхэн хоңгёо дуу-[га]р салют үгэн ёһолно. Һургуу-[ли]н директор нүхэр С. Г. Чернов [жа]гсаалай урда гаража, амаршал-[ай]н үгэ хэлэбэ. Удаань һургуулиин [ко]мсомолой организациин секре-[тар]ь, 10-дахи классай һурагша Ири-[на] Балтанова, һургуулиин дружи-[ни]н соведэй түрүүлэгшэ, 9-дэхи [кл]ассай һурагша Олег Леонов, мүн [1-]дэхи класста хүбүүгээ оруул-[һан] түрэлхид Маслова болон бусад [жа]бхаланта жагсаалда байһан һу-[раг]шадта хандажа, баярай үгэ хэ-[лэжэ], һуралсалай шэнэ жэлээр амар-[шал]на. Үгэ хэлэгшэ бүхэн Эхэ оро-[ни]нгоо туһада эрхим һайнаар но-[мо]о үзэхыень, олоной газарта жу-[рам]тай ябахыень һурагшадые [ду]далба.

— Амаршалгын үгэнүүдэй һүүлээр мүнөө жэл түрүүшынхеэ һургуулиин богоһо алхажа, һурагшадай эрхэ олоһон тэмдэг болгожо, нэгэдэхи классай хүбүүн басаган хоёр нэгэ нэгэ кнопко даража, «Урогтоо!» гэһэн дохёо хонхо жэнгирүүлбэ.

1957—1958 оной һуралсалай жэлдэ Улан-Удын 26-дахи дунда һургуули 10-дахи классһаа 65 һурагшадые түрүүшынхеэ дүүргүүлхэнь. Энэ хадаа тон харюусалгатай үүргэ мүн. Тус һургуулиин багшанарай коллектив болон һургуулиин дирекци һуралсалай жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, һурагшадай номоо үсэд нэтэрүүгээр үзэхын тула тэдэнэй дунда ехэ хүдэлмэри хэжэ эхилбэ.

Гадна, тус һургуули һуралсалай жэлые эрхим һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаа. Һургуулиин байшан пеэшэнгээр дулаасуулдаг байһанаа, мүнөө ууралаар дулаасуулагдадаг болоо. Энэ ажал хэхын тула 30 пеэшэн задалагдаһан байна. Гадна, уһанай хоолой, канализаци тус байшанда оруулагдаа. Мүн модоной дарханай, слесарна мастерскойнууд түхеэрэгдэжэ дүүрэхэнь. Гэбэшье, түсхайта байрагүй дээрэһээ энэ һургуулида станок тодхохо газаргүй. Мүн машиноведени зааха классгүй байна. Тиин слесарна болон гарай ажалай хэшээлдэ хэрэглэгдэхэ элдэб түхеэрэлгэнүүд ехэтэ дуталдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. (Дээрэһээ) Улан-Удын № 26 дунда һургуулида һуралсалай түрүүшын үдэр болоһон линейкэ дээрэ 10-дахи классай һурагшад нэгэдэхи класста орогшодтой уулзажа, тэдэндэ баглаа сэсэг барюулба.

2. (Доороһоо) Багша Антонина Ивановна Кокина түрүүшын хэшээл хэжэ байна.

Л. Хайдуровай фото.

Эмхитэйгээр захалба

[Һ]уралсалай шэнэ жэлые һайнаар [у]гтахын тула городой нэгэдэхи дун-[да] һургуулиин коллектив горьтой [ажа]л хээ. Мүнөө һургуулиин газаа-[да]хинь асфальтаар хушагдаа. [Ш]энэ хашаа баригданхай. Һургуу-[лии]н түхеэрэлгэдэ 70 мянган түхэ-[ри]г гаргашалагдажа, һуралсалай [элдэ]б хэрэгсэлнүүд, шэнэ стулнууд, [меб]ель болон бусад түхеэрэлгэтэй [бол]оһон байна. Эндэхи комсомолой комитет һургууляа болбосон түхэлтэй болгохын түлөө ехээр оролдоо. Һурагшадай хүсөөр спортын талмай, зургэ харгы заһагдаа. Гадна, тус һургуулида энэ намартаа теплицын һуури табигдаха юм.

— Һуралсалаймнай жэл эмхитэйгээр эхилээ. Городой хүдэлмэришэдэй, албахаагшадай 1000 гаран үхибүүд номоо үзэжэ ороо. Манай гол зорилго юуб гэхэдэ, — гэжэ һургуулиин партийна организациин секретарь нүхэр Г. П. Шестаков хөөрэнэ, — һуралсалай түрүүшын үдэрһөө хойшо һурагшадта ханалгатайгаар номыень үзүүлхэ, һуралсалдаа гээгдэхэ ябадалтай тэмсэхэ, үзэһэн материалыень үдэр алгадгүй дабтуулха шухала.

Б. Балов.

Политехническэ һуралсалда һайн база байгуулха

[Һ]уралсалай шэнэ жэлэй эхилхын [у]захана Улан-Удын Советскэ [рай]оной багшанарай зүблөөн болоо. [Ү]нгэрэгшэ жэлдэ һургуулинуудта ябуулагдаһан политехническэ [һур]алсалай дутагдалнууд ба ам-[жал]танууд тухай асуудал зүбшэн [хэ]лэбэ.

[Х]оёр үдэрэй туршада үнгэргэгдэ-[һэн] тус зүблөөндэ хамта 20 тухай [баг]шанар үгэ хэлэжэ, һургуули бү-[хэ]нэйнгээ һуралсалай болон зунай [ам]аралтын үедэ хэгдэһэн хүдэлмэ-[ри] тухай хөөрэбэ.

[Ү]нгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ [Ула]н-Удын Советскэ районой зарим [һ]ургуулинууд политехническэ һу-[рал]сал дэлгэрүүлгэдэ горьтойхон [амж]алта туйлабашье, мүн олон һур-[гуу]линуудта материально-техничес-[кэ] базын муу байһан дээрэһээ, по-[лит]ехническэ һуралсалые шанар-[тай]гаар ябуулжа шадаагүй.

[Х]үйсэд түхеэрэлгэтэй материаль-[но]-техническэ базые хэрэглэн, по-[лит]ехническэ һуралсалые һайнаар [ябу]улаад байхада һурагшадай ойлго-[сон]ь дээшэлжэ, бүгэдөөрөө һайнаар [һу]радаг байна гэжэ үгэ хэлэгшэдэй [хөө]рөөнһөө элирнэ.

[М]үн классһаа класста орохо ха-[бар]ай шалгалтын һургуули дүүр-[гэл]гын бэшэ классуудта болюулаг-[даха] ябадал һурагшадай һуралса-[лы]е дээшэлүүлгэдэ горьтойхон ну-[лөө] үзүүлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд тус [зүб]лөөндэ тэмдэглээ.

[Һ]ургуулиингаа материально-тех-[ни]ческэ базые һайжаруулха ябадал-[аар] Улан-Удын 1-дэхи дунда һур-[гуу]ли ехэхэн амжалта туйлаа. Тус [һ]ургуулида модоной дарханай, сле-[сар]на, машина шудалалгын каби-[нет], мастерскойнууд бүрин түгэдөөр [түх]еэрэгдэнхэй. Тэдэ кабинет, мас-[тер]скойнуудта ороходо харуул, хюрөөнүүд, һүүшэ, һүхэнүүд, хуурайнууд жэрылдэтэр табяатай, олон янзын станогууд болон бусад түхеэрэлгэнүүд тодхоотой харагдана.

Иимэ һайнаар эмхидхэгдэһэн мастерской, кабинедүүдые бии болгохо, материально-техническэ базые һайжаруулха ябадалда имагтал һургуулиин дирекци гансаараа оролдоо бэшэ, харин энэ шухала хэмжээ-ябуулгада һургуулиин шефүүд, һурагшадай түрэлхид, мүн һурагша бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, жэшээтэ үрэ харуулаа юм. Улан-Удын нэгэдэхи дунда һургуулиин жэшээгээр городой зарим һургуулинууд, жэшээлхэдэ, 8-дахи, 9-дэхи дунда һургуулинууд, шефүүдэйнгээ, эдэбхитэй түрэлхидэйнгөө, һурагшадайнгаа анхарал оролдолгые элсүүлжэ, материально-техническэ базаяа һайжаруулха, кабинет, мастерскойнуудые бүрин түгэдөөр түхеэрхэ хэмжээ-ябуулгые эршэмтэйгээр бэелүүлжэ ороо. Һуралсалай шэнэ жэлдэ тус һургуулинуудта хүсэдөөр түхеэрэгдэһэн һуралсалай мастерскойнууд ашаглагдаха юм.

Гэхэтэй хамта, городой 4-дэхи, 26-дахи болон бусад зарим һургуулинуудта мастерскойнуудай огто үгы байһанһаа, мүн тэдэнэй биишье һаа, түхеэрэлгынь муу, хангалтагүй дээрэһээ, политехническэ һуралсал шанар муутайгаар ябуулагдаһан байна. Гадна, политехническэ һуралсалай муугаар ябуулагдаад байхада, һурагшадай ойлгосонь һэбэрээ байна. Энэ ушарһаа политехническэ һуралсал хадаа һурагшадай ойлгосые дээшэлүүлхэ ябадалда горьтой нүлөө үзүүлнэгүй гэжэ зүблөөн тон зүб тэмдэглээ.

Тиин Улан-Удын олонхи һургуулинуудта гар ажалай хэшээлдэ жэжэ божо картон мэтын зүйлнүүд дуталдана. Тус зүйл түхеэрэлтэнүүдээр һургуулинуудые хангаха уялгатай Гэгээрэлэй министерствын дэргэдэхи «Главснабпросой» магазин хүсэд оролдолго гарганагүй.

Гадна, һургуулинууд гар ажал, машина шудалалга заадаг багшанартайшье һаа, тэдэнэрынь түсхай мэргэжэлэй һургуулигүй, юрэнхыдөө 10 классай эрдэмтэй, тиимэһээнь түсхай дээдэ мэргэжэлтэй багшанарые һургуулинуудта эльгээхэ тушаа онсо анхарал хандуулхыень гэгээрэлэй органуудһаа тус зүблөөн эринэ. БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын дэргэдэхи багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институтда түсхай курсанууд жэл бүри эмхидхэгдэшье һаа, политехническэ һуралсалда хамаатай—машина шудалалга, гар ажал болон бусадые заадаг багшанар методическа талаар ехэнхидээ һулашаг байна гэжэ олон багшанар тэмдэглэбэ.

Һургуулинуудай туршалгын талмайнууд политехническэ һуралсалай талаар зарим тэды нүлөө үзүүлдэг байбашье һаань, һурагшад зунайнгаа амаралтын үедэ хүдөө ажахын үйлэдбэридэ — колхоз, совхозой ажалда өөһэдөө хүдэлөөгүй сагтаа, һайн шанартай политехническэ мэргэжэл оложо шаданагүй гэжэ биологиин зарим багшанар тэмдэглээ.

Эхилжэ байгаа һуралсалай шэнэ жэлдэ һургуулинуудай материально-техническэ базануудые һайжаруулха ябадалые имагтал һургуулиин дирекци, багшанарай коллективтэ тохоод байнгүй, харин бүхы олониитын анхаралые тус шухала зорилго бэелүүлгэдэ хандуулая гэжэ Улан-Удын Советскэ районой багшанарай зүблөөн тэмдэглээ.

Д. Доржын.

Цырен-Базар БАДМАЕВ

Ангар дээрэхи тулалдаан

3. ТЭНДЭХИ ГАЗАРНУУДААР

Ангарай боргооһондо өөрөө бэеэрээ хазуулаагүй хүн батаганаан барагтай юм бэзэ гэхэ байха. Арон Маркович бидэндэ хөөрэхэдөө:

—Түрүүн боргооһон тухай дуулахадаа, ехэ баһажа, аа бараг ааб даа гэһэндэл һөөл тоонгүй ябадаг һэм. Главна инженер хүн ой соо машина сооһоо томоотойшог гарабаб, хүдэлмэришэдтэй уулзахам гээшэ. Ябаха дээрэм хүнүүд сеткэ үмдөөд ошогты гэхэдэнь, тоонгүй заңгаад ерэһэн байгааб. Машинаһаа тээ дүшөөд—табяад алха хажуу тээшээ болоод, хүнтэй хөөрэлдэхэ гэжэ ябатараа одоол яахашье мүрөө оложо ядаба гээшэб: боргооһон гэдэг миил хүүежэ байна, нюдэ руумшье орохо юм, хүзүү һээр руум дүүлихэ юм, хазаха гээшэншье танаггүй. Ай, бурхан зайлуул, машина руугаа гүйхэншье бэрхэ, тойроод зон,—эшхэбтэр, теэд хайшан гэхэб, аминдаа хэрэгтэй хадаа нюураа бүглөөд, машина руугаа табилуулжал ороболби даа,—гэжэ энеэнэ.

Иимэ жэжэхэн боргооһые баһахаар бэшэ байба. Мүнөө хадаа Братска ГЭС-тэ хэдэн самолёдууд асарганхай, ой тайгые агаарһаань хороор утаха ажалтай байна. Юрэдөө баһал огторёо юумэн хадаа: ехээр утабал, тайгын ан гүрөөл гэмтэхэдээ болохо, теэд мүнөөдэр утахада, үгы болоод байһан аад, үглөөдэр болоходо, баһа нөөхил боргооһон бии болоод байха.

Боргооһонтой тэмсэхын тулада эндэ горьтойхон, өөһэдын бага бэшэ штадтай, станци хүдэлдэг. Эндэхи зонууд энтомологическа станциие наадангаа, нээрэйһээшье «мошкодавка», тиихэдэ тэрэнэй директор Гребельскые «главна мошкодав» гэдэг.

Энэ ямар боргооһон гээшэб гэбэлтнай иимэ. Манай энээгүүрхи бүхэтэр боргооһон бэшэ. Бүхэтэр боргооһондо хазуулхамнай бараг. Харин эндэхи боргооһон илааһаншуу түхэлтэй, борохон гэдэһэтэй, жэжэхэн өөдэгүй, хара амитан лэ даа. Нэтэрүү гээшэнь, иигээд гараараа арбаганажа үргөөжэл байхадашни аһажал, хазажал байха юм. Миин хазаад ошохогүй, хараһан газар руугаа дүүлихэ. Хамсы руу орожо, гарааршни дамжаад, нюргандашни ошоһон, үрбэгэнүүлжэ, хазажал байха.

Всеволод Иванов бидэ хоёр Нижне-Илимскээр ябабабди. Энэмнай районой центр. Хамтадаа энэ район болбол газараараа Чехословакитай адлишуу, зүгөөр нөөхи боргооһоной одоол үдэжэ үгэхысэ үгэһэн газар. Бидэнэй ябаһан XX съездын нэрэмжэтэ колхоз, жэшээнь, загаһа барилга, агнуури ехэнхинь эрхилдэг, тиигэбэшье баһа мал харадаг. Зүгөөр үхэрнүүдынь үдэрэй сагта дал соогоо үнжэдэг, һүнинь лэ гаража эдеэлдэг журамтай. Үдэр гаргабалшье, тэдэ удаан бэлшэжэ үгэхэгүй юм. Юуб гэхэдэ, боргооһон амар заяа үзүүлхэгүй.

Малай иигэжэ байгаа сагта хүндэ ямар бэрхэб? Туба гэжэ тосхондо хэды хонообди. Айл бүхэндэ хүнэй тоогоор нюураа халхалдаг сеткэнүүд байха юм. Мориной дэлһээргү, үгыш һаа һүүлээр хэһэн сеткэлдаа тэрэнь. Хоёртой-гурбатай үхибүүд газаагаа наадажа үнжэхэдөө, бүгэдэ сеткэ үмдэнхэйнүүд—энеэдэтэй гээшэнь. Манай эндэхи үхибүүдэй малгайгаа үмдөөд ябаһандал, тэдэнэр сеткэдэ дадашаһан, хашалгүй юумэнүүд гүйлдэнэ. Эндэхид унаагайнгаа моридуудта дабирхай сами хамаг руунь түрхеэд ябадаг зантай.

Үдэшэлэн тосхоной захада сеткэтэй ябажа ябатараа нэгэ залуухан хүбүүнэй баһал тэрэнэй һурагай, эреэн пулаадтай басага ээрээд зогсожо байхыень харабаб. Тэдэ хоёр тиигэһээр һандали дээрэ һууба. Хааһашье адляар болодог тэбэрилдээн... Тиигэһээр тэрэ хүбүүн инаг гансаяа таалаха ёһотой. Теэд хоюулаа тэдэнэр сеткэтэйнүүд. Яашье ойлгожо ядабаб? Сеткэеэ абабал боргооһондо хазуулшаха болонол. Яабашье залуугай охин диилэдэг ха юм: үглөөдэрынь нөөхи хүбүүгээ харахадамни, нюурынь тэл—мал боргооһондо хазуулһан янзатай ябаа һэн даа. Урданай сагта энэ газарнуудаар иимэ заншал байгаа. Ехэ ехэ гэмтэниие нюсэгэлээд, модондо хүлижэрхихэ. Нэгэл хэдыхэн часай туршада хүнэй шуһа хуу боргооһон хүхэжэрхихэ. Энэ хадаа аманда орошогүй муухай зоболонтой үхэл байгаа. Тиимэһээл урдандаа ородой хаан үнгэрүү аюултай гэжэ тоолоһон хүнүүдээ энээ руу сүлэдэг байгаа. Братск дээрэ урданай нэгэ модон башни бии. Энээн соо протопоп Аввакум хаалгатай байгаа. Илимскэдэ ородой агууехэ уранзохёолшо-революционер, «Петербургһаа Москва хүрэтэр аяншалга» гэһэн суута номой автор Радищевай сүлэлгэдэ байһан газар бии. Александр Николаевич Радищев эндэхи газарнуудай баялигые хэрэглэжэ шадабал, хүн амитанда аргагүй ехэ туһа хүргэхэ байһые ойлгодог һэн.

«Иркутск хадаа улам бүри һалбарха ушартай,—гэжэ Радищев аяар тиихэдэ бэшээ һэн.—Мүнөөнэй зоной һулахан нюдөөр ерээдүйе хараад үзэхэдэ, энэ город хадаа шухала газарта байһан туладаа үргэнөөр саашадаа хүгжэхэ байна».

Энээ руу революционернүүд сүлэгдэдэг һэн. Тиимэһээ эндэхи газарнуудай хүгжэлтые хаража үзэхэдөө, арадай түлөө тэмсэһэнэйнгээ тулада сүлүүлһэн политическэ хэрэгтэнһээ унги абадаг байһаниинь гүнзэгы удхатай. Тэдэнэр эндэхи зонуудта ангиин тэмсэл ойлгуулжа үгэдэг, байдалдань туһалдаг, үнэн ябадалтай зонууд байгаа. Бидэнэр түсгаар заахан «НАГ—2» пароходоор Ангар өөдэ Байгал руу ябахадамнай, Дубынино гэжэ олтирог дайралдаба. Энэ хадаа хүн амитанһаа холо газар, олтирогой зон колхоздо нэгэдэһэн, ехэнхинь загаһа баридаг ажалтай. Гэнтэ мэдэн гэхэдэ, эндэхид бүгэдэ адли фамилитай. Жэшээнь, үйлсэдэ хоёртой боложо ябаһан заахан басаганһаа:

—Хэн гэжэ нэрэтэйбши?—гэжэ һурабаб.

Тиихэдэмни тиимэ жаа үхибүүн аад лэ:

—Марья Ивановна, — гэжэ харюусаба. Үшөө нэгэнһээнь һурабаб. «Евдокия Александровна» гэбэ. Баһа нэгэ бээлэйн зэргэ амитанһаа һурахадам, «Иван Сергеевич» гэбэ. Ойлгожо ядашоод байбаб. Харин мэдэхэдэм, олтирогой бүхы зон булта адли фамилитай: тиимэһээ фамилияа хэлэжэ шортоо. «Иван Сергеевич» гэхэдэ, һураггүй ойлгосотой.

Урдань хада, эндэ политическэ сүлэлгэдэ нэгэ хүн ерэжэ, хооһон олтирог дээрэ байрлаад, ажалла ажаллаһаар энэ газарые түбхинүүлһэн, саашадаа үдэ үдэһөөр, тэрэнэй үри һадаһад мүнөө эдэ гээшэ. Баһа Московский гэжэ тиимэ олтирог бии. Тэндэхи гэрнүүдэй сонхонууд элдэб үнгөөр будагдаһан, хашаа хорёогойнгоо үүдэ орой гэхэ мэтые иишэ тиишэнь матаруулжа байгаад гоёолтонуудые хэһэн байна. Зарим гэрэй оройдо модоор хэһэн, түлгэ хониной тухайхан морин байха юм. Зурахадаа бэрхэ зон дүүрэн, ажалша гээшэнь аймшагтай хүнүүд.

Эндэ хүдэлхэдэ бэрхэтэй. Теэд манайхид бэрхэшээлһээ хэзээ айдаг һэм. Жэшээлхэдэ, боргооһон. Энээнтэй тэмсэл эрдэмэй ёһоор, эрдэмтэдэй заабаряар хэгдэнэ. Москвагай сэрэгэй-медицинскэ академи эндэхи энтомологическа станцитай холбоотой. Тэдэнэр хамтаржа, боргооһонтой тэмсэхэ элдэбын шэнэ шэнэ аргануудые олоно. Самолёдһоо утахада, туһа гарахашье һаа, мүнөөдэр үгы аад лэ, үглөө нүгөөдэр баһал бии болоод байдаг боргооһон ха юм. Удаан байха гээшэнь, гадна бүхэ голтой. Июниин хахадһаа эхилээд, октябрь шахатар үшөө амиды ябажа, хүндэ һаалта хэдэг амитан. Манай эндэхи шэнги бүхэтэр боргооһоной июлиин 20-доор үхөөд байхада, тэндэхи жэжэ боргооһон үшөөл амиды ябадаг.

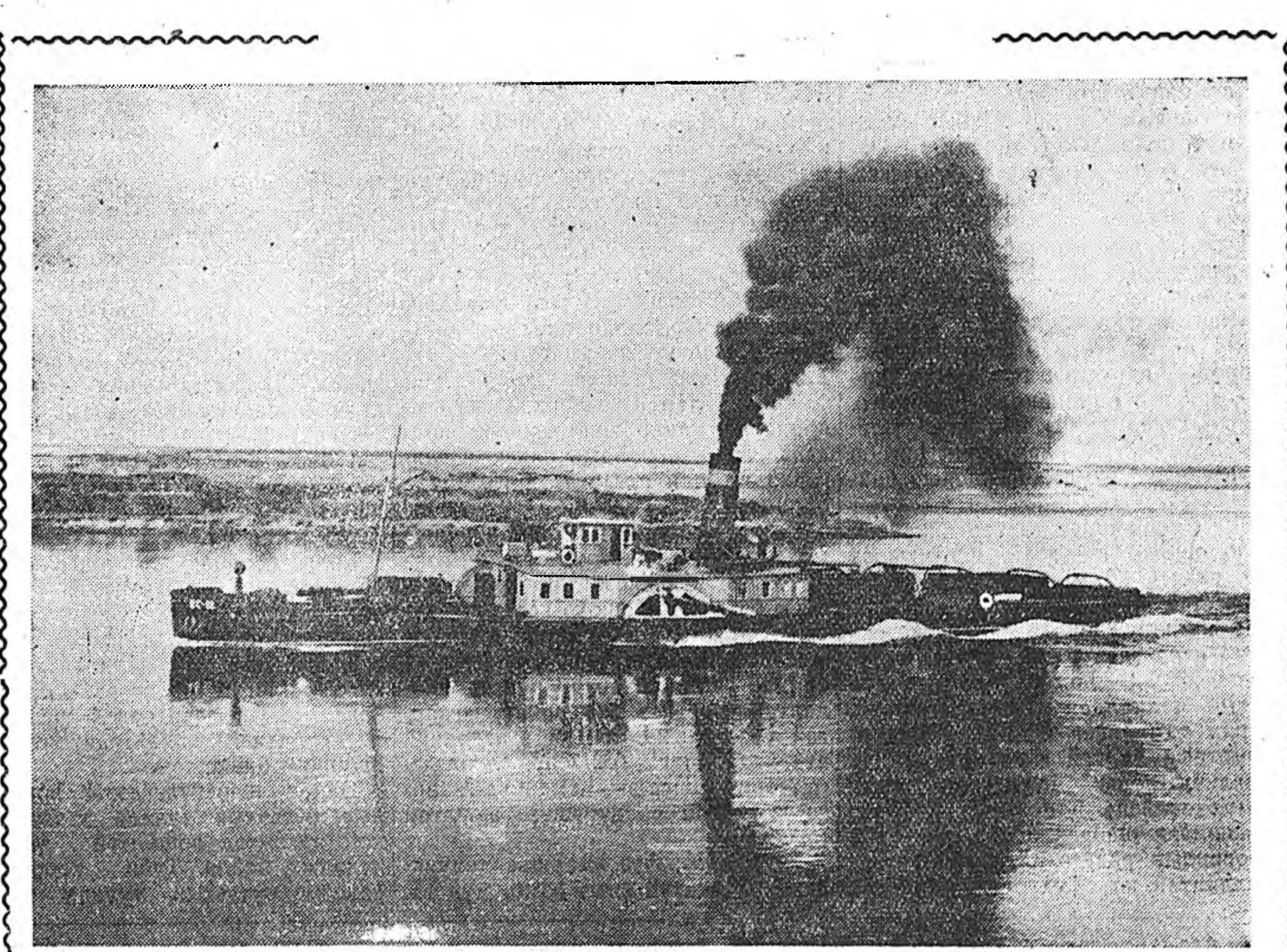
—Боргооһон гээшэ таба—зургаан үнгын байдаг юм,—гээд бидэндэ энтомологическа станциин ахалагша хүдэлмэрилэгшэ Наталья Петровна Рахманова хөөрэнэ.—Заримань хоротой, заримань хорогүй юм. Ангараа дахажа, уһанда үдэдэг амитан.

Һүүлшын аһан һайн арга гэжэ бидэндэ нэгэ вазелин шэнги, демитил—фталат гэжэ юумэ үгэдэг байгаа. Тэрээниие гар нюуртаа, хүзүү һээртээ түрхеэд ябахадашни боргооһон дүтэлнэгүй, тээ дүтэлэд гээд лэ үнэрынь абахадаа холодохо юм. Теэд нюдэнэй урда ирзаганалдаад баһал тодхортой шолмо байна даа. Тиихэдэ демитил—фталат гээшэмнай гурба-дүрбэн час болоод хаташаха, хатахадань дахин түрхихэ хэрэгтэй.

Нюураа бүглэхэ гэһэн элдэбын сеткэнүүд бии. Мориной хилгааһаар хээшэнь нягта дээрэһээ—нюур халуудуулдаг юм байна, тиигээдшье тэрэ оло мянган зондо бултандань мориной хилгааһаар гараараа сеткэ гүрэжэ яажа урдань орохоб. Юрын ниткээр хэһэн сеткэ бии, тэрэ нюурта нялдашаха, нюурта нялдахадань нөөхишни хазахаяал хазаад байха байна. Манай ябахада, «Павлоцкын сеткэ» гэжэ суутай байгаа. Сэрэгэй-медицинскэ академиин профессор, аяар академик хүнэй зохёоһон юумэн гэнэ. Тэрээниень зүүгээд ябадаг байгаабди.

Эндэ ябахадаа, пролетариадай агууехэ уранзохёолшо Алексей Максимович Горькиин хэлэһэн үгэнүүд заатагүй һанаандам ородог байгаа. Сибириин ажалшадай үргэн дэлгэр хизаараа индустриализацилха тэмсэлдэ ороод байхада, Горький иигэжэ хэлээ һэн:

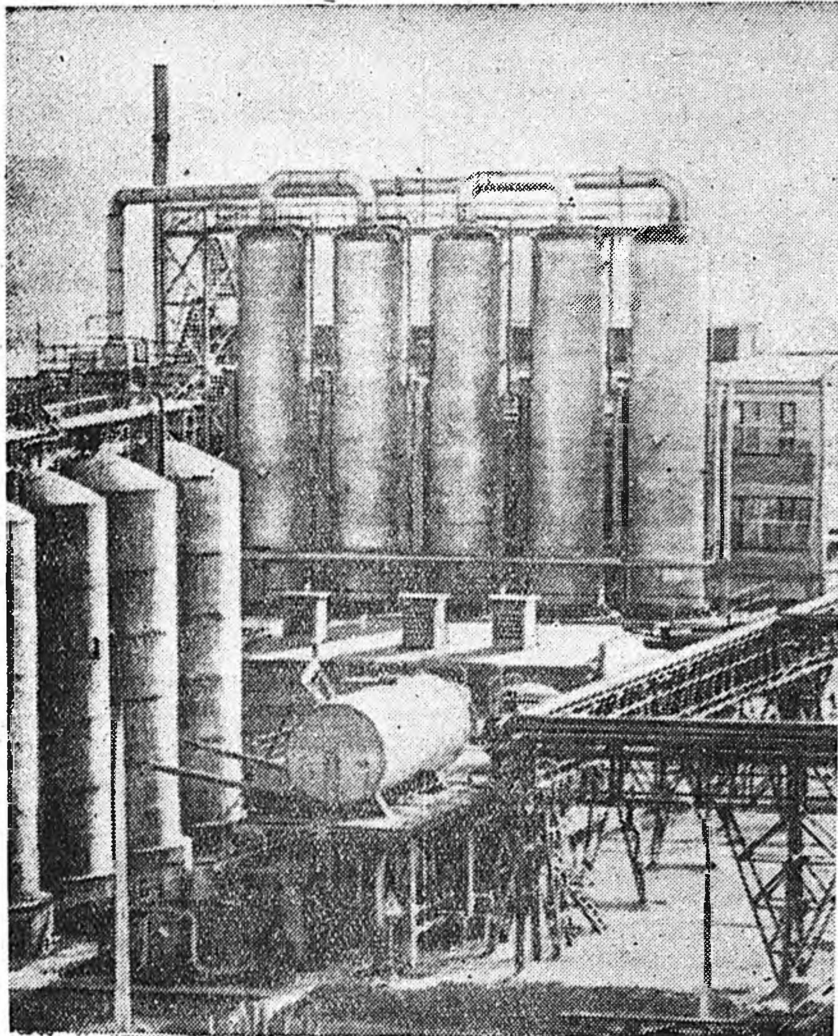
—Сибириинхид—бүхэ зон, тэдэнэр боргооһонтой байжа һураһан. Тиимэһээ хэрэгтэ харша, нүхэд хоорондын харилсаанда һаалта болодог жэжэ һажа юумэнүүдтэ гажарангүй, юрын байдалда ушардаг яндан боргооһоной хазаһанай ухаанай хэрэггүй, манай эпохын хүнэй тоохогүй жэжэ юумэнүүдые һанаандаа оруулангүй ажалладаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ашаа татаһан Орджоникидзе пароход Ангар мүрэн дээрэ ябана.

Л. Хайдуровай фото.

Арадай демократиин оронуудта

Чехословакиин Республика. Ловосица городто элдэб үтэгжүүлгэ хэдэг завод бии юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үтэгжүүлгын завод. **ТАСС-эй фотохронико.**

Болгариин хүдөө ажахын хүгжэлтэ

Болгариин таряашад айхабтар түргөөр олоороо хамтын ажалтай боложо байнхай. Мүнөө орон дотор 3128 хамжаан, 49 гүрэнэй газар ажалай ажахы байгуулагданхай. Мүнөө үедэ ажахын хамжаануудта таряашадай 960 мянган үрхэтэн орожо, гүрэнэй газар ажалай ажахынуудтай хамта орон дотор ашаглагдадаг бүхы газарай 87 процентые эзэмдэжэ байна.

Социалистическэ ёһоор хүдөө ажахые хубилгаха хэрэг Болгариин олонхи нютагуудта дүүргэгдэбэ.

Хүдөө ажахые һайжаруулха хэрэгтэ Болгариин Коммунистическэ парти айхабтар ехэ анхарал хандуулна. Болгарида 208 МТС байгуулагданхай. 25948 трактор, 4313 комбайн, 4000 гаран ашаанай машина тэдэнэй мэдэлдэ бии.

Мүн гэр байрын барилгада арадай засаг ехэ анхарал хандуулдаг. Оройдоол 1953 онһоо 1955 он хүрэтэр ороной элдэб тосхонуудта 25400 шэнэ гэр баригдажа, энэ турша соо 3245 һуурин газар электричествотэй болгогдоһон байна.

Польшодо ашагта малтамалнуудай шэнэ хэбтэшэнүүд олдобо

Польшын правительствын шиидхэбэреэр байгуулагдаһан ашагта малтамал бэдэрдэг албан һүүлэй жэлдэ ехэ амжалта туйлаа. Тэдэнэй хүсөөр ороной арадай ажахыда хэрэгтэй ашагта малтамалнуудай шэнэ хэбтэшэнүүд олдоо.

Тиигэжэ ехэ зэд, цинк болон туулганай руда, нүүрһэн, серэ элдэб нютагуудта ехээр олдоһон байна. Түүхэй эд болохо серын баялигаар Польшо мүнөө дэлхэй дээрэ 2-дохи һуури эзэлнэ.

Түмэрэй руда, нефть, байгаалиин газ, калийна дабһан, фосфорит болон бусад ашагта малтамалнууд ороной элдэб нютагуудта һүүлэй үедэ олдоо.

Һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ

ПЕКИН, сентябриин 1. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын дунда, эхин һургуулинуудай 70 миллион һурагшад сентябриин 1-дэ һуралсалайнгаа шэнэ жэлые эхилээ. Нёдондонойхидо орходоо Хитадай эхин, дунда һургуулинуудай һурагшадай тоо 8 миллион хүнөөр олон болоо.

Манай республикын һонин

Агитаторай блокнот

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой пропаганда болон агитациин таһагай агитаторай блокнодой ээлжээтэ номер хэблэгдэжэ гараба.

«Мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэбди» гэһэн гаршагтай түрүү бэшэг блокнодто толилогдоо.

Советскэ профсоюзуудай табин жэлэй ойдо зорюулжа, профсоюзуудай Бурят-Монголой областной Соведэй Президиумэй гэшүүн М. Гаськовой, Шахтёрой үдэртэ зорюулжа Галуута Нуурай шахтануудай партбюрогой секретарь В. Жеребкын статьянууд хэблэгдээ.

«Агитационно хүдэлмэриин дүршэлһөө» гэһэн бүлэгтэнь Баруун Тарбагатайн леспромхозой парторганизациин секретарь П. Рябовай— «Ниитэ-политическэ хүдэлмэри үдэр бүри ябуулхада ажалай амжалта ехэ болоно» гэһэн статья толилогдобо.

Агитаторта туһаламжа болгон 1957 оной сентябрь соо хөөрэлдөө хэхэ жэшээтэ темэнүүд болон литература заагдана.

Депутат һунгагшадтаяа уулзаба

Һаяхан Баргажанай аймагай Культурын байшан соо Баргажанай округой һунгагшад СССР-эй Верховно Соведэй депутат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн нүхэр В. Р. Бояноватай уулзаба.

Вера Ринчиновна Бояновада аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Б. Жамбаевай үгэ үгэхэдэнь, эндэ сугларагшад тэрэниие нэрьемэ альгаташалгаар уттаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй һүүлшын жэлнүүдэй ажал-ябуулга тухай, совет арадай промышленностьда, хүдөө ажахыгаа, соёл культураяа хүгжөөхэ талаар туйлаһан ехэ амжалтанууд тухай, Совет гүрэнэй эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар һүүлшын жэлнүүдтэ туйлаһан ехэ туйлалтанууд тухай нүхэр Боянова һунгагшадтаа хөөрэбэ. Мүн бүхы совет арадтайгаа хамта Бурят-Монголой ажалшадай угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа, Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахаяа байһан тухай тогтон хэлээ.

Энээнэй һүүлээр һунгагшад нүхэр Бояноваһаа олон асуудалнуудые һураа, аймагайнгаа ажахые саашадаа бүри дэбжээхэ тушаа хэмжээ абамаар, дурадхалнуудые оруулаа. Һүүлээрнь һунгагшад И. Затеев, Г. Медведева, Б. Жамбаев ба бусад үгэ хэлээ.

О. Раднаев.

Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо

ТҮРҮҮШЫН ОВОЩЬ

Колхозой гэшүүд хартаабха болон овощь хуряажа, гүрэндэ тушааха уялгаяа дүүргэжэ эхилээ. Илангаяа капуста, морковь, свёклын һайн ургаса хуряагдахаар хараалагдана.

Түрүүшын табан тонно овощь Зүүн Сибириин түмэрзамшадай дүрбэдэхи отделениин ОРС-до тушаагдаба. Овощь тушаалга үргэлжэлһөөр.

Эндэхи колхознигууд мүнөө жэлдэ 100 тонно овощь, 150 тонно хартаабха тушааха ба худалдаха уялга абанхай.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Покровко тосхондо 150 хүнэй багтаха шэнэ клуб баригдажа байна. Эндэнь уужам зал, библиотекэ болон бусад амаралтын таһагууд байха юм.

Тэрээнһээ гадна, байрын 10 гаран шэнэ гэр баригдажа байнхай.

Механизированнэ шэнэ кухни малай байра соо баригдажа, октябриин 1-дэ бэлэн болохоор хараалагдана.

150 тонно овощь хадагалха байра баригдажа эхилээ.

Тус барилганууд Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, ноябриин 1 болотор булта хүсэд бэлэн болохо.

ҮНЭТЭ ҮҮСХЭЛ

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Бурят-Монголой багшанарай институдай студентнүүд Зеленовская, Тунгусова гэгшэд колхоздоо туһалжа байна. Эдэнэр ямар нэгэн шухала ажалда хабаададсахаар бэлэн байһанаа мэдүүлээд, уданшьегүй Покровскын комплексно бригадада эльгээгдэһэн юм.

Нүхэд Зеленовская, Тунгусова хоёр силос даралгада хорёод хоногой турша соо эсэхэ сусахаа мэдэнгүй, эршэтэй шангаар ажаллаа. Үдэрэйнгөө нормо 150—200 процент дүүргэнэ. Тус бүридөө 35—40 ажалта үдэр олоод, саашадаа һайнаар хүдэлмэрилжэ байнад.

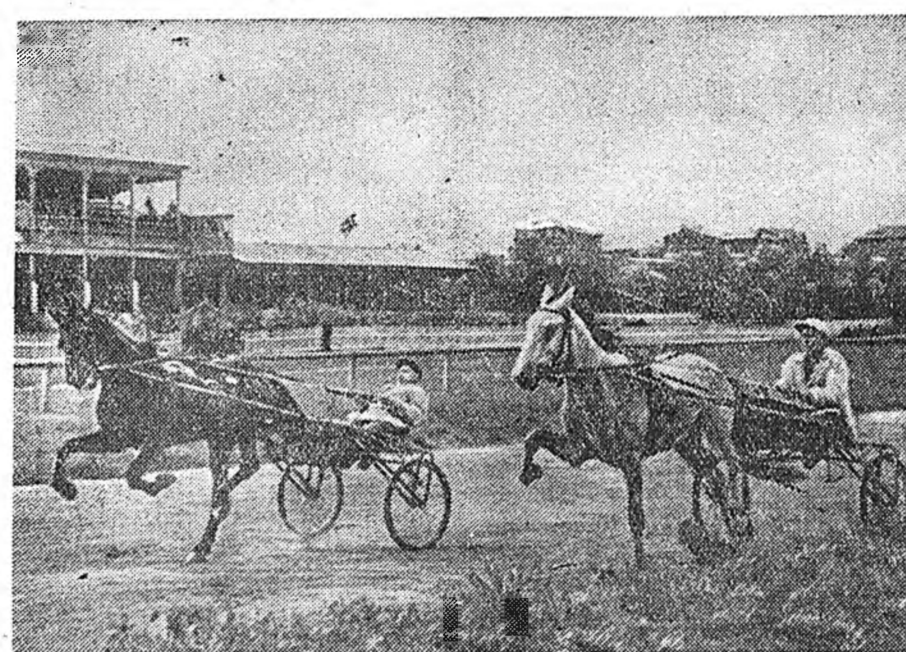
Г. Ильин,
Прибайкальска аймак.

Наран сэсэгээр силос дарана

Кударын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 87 гектар наран сэсэг тариһан байгаа. Ургасань һайн, зарим газарай гектар бүриһөө 200 центнер абтана. Мүнөө колхознигууд болон механизаторнууд наран сэсэгээр силос даража байнхай. Силос даралгаар Хамнигадайн МТС-эй комбайнер Владимир Брянский түрүүлэнхэй. Һүүлэй табан хоногой туршада 300 тонно набша хүряажа, комбайнаар хэршэбэ. Нүхэр Серебренников мүн лэ һайнаар ажаллана.

Мүнөө үнеэн бүридөө 4 тонноһоо дээшэ силос дараад байна. Силос даралга үргэлжэлһөөр.

Г. Цыдыпов.

Амаралтын үдэр ипподром дээрэ. (Зүүн гарһаа): Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хара зүһэтэй «Акробат», «Алтай» гэжэ азарганууд. Эдэниие нүхэд Алексеев, Черных гэгшэд хатаруулан урилдажа ябана.

Л. Алексеевэй фото.

Хилын саанаһаа

Бельгиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй пленум

БРЮССЕЛЬ, сентябриин [...] (ТАСС). Августын 31-һээ сен[...]риин 1 болотор Бельгиин Комм[...]стическэ партиин ЦК-гэй пле[...] Брюссельдэ болоо. Партиин хү[...]мэри тухай ЦК-гэй секретарь [...] Белен гэгшын элидхэлые пле[...] шагнажа зүбшэн хэлсээд, эб [...]рамдалай түлөө, ажалшадай [...] байдалые һайжаруулхын түлөө [...]тиин саашадаа тэмсэхэ түсэб[...]раалаа.

Омандахи байдал

КАИР, сентябриин 2. (ТАСС). Оманда дайгаар ороһон були[...]рагшадтай тэмсэл үргэлжэлһөөр[...]жэ Каирта байдаг Оманай тү[...]лэгшэ Мухаммед Эль-Харси мэ[...]сэнэ. Оманай зэбсэгтэ хүсэ[...] Гамр болон Фрак гэжэ тосхону[...] хажууда султан Маскадай сэрэ[...] тулалдаад, тэрэниие бута сохё[...]жэ Харси хэлэбэ. Султан Маска[...] сэрэгэй абажа ябаһан Англиин[...]лээд ехэ буу зэбсэг Оманай [...] буляажа абаа гэжэ Харси онс[...] тэмдэглээ.

Франциин сэрэг Тунисай газар руу добтолон орол[...]

ПАРИЖ, сентябриин 2. (ТАСС). Тебесса городһоо баруун хойн[...] Алжирай буһалгаашадай отря[...] сентябриин 1-нэй үдэшэлэн бол[...] тулалдаанай үедэ Франциин [...] Тунисай гүрэнэй хилые эбдэжэ [...]рэнэй газар руу нэбтэрэн ороо[...] хэблэл мэдээсэнэ.

«Франциин сэрэгэй Тунисай га[...] руу нэбтэрэн ороһон ушар Фр[...] Тунис хоёрой хоорондо ехэхэн [...] салдаа гаргажа болохо байна, [...] бээ иимэ ушарнуудай саашадаа[...] дабтагдаа һаань, Франци Тунис[...]рой харилсаан тон ехээр мууд[...]дайн саашадаа ехээр һүжэрхэ [...] бии» гэжэ «Юманите» газетэ [...]лон тэмдэглэнэ.

США-да атомна туршалга[...] үргэлжэлүүлэгдэһээр

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин [...] (ТАСС). Юнайтед Пресс аге[...]вын мэдээсэһэнэй ёһоор, США[...] Невада штадай туршалгын пол[...] дээрэ атомна буу зэбсэг энэ зу[...] арбан зургаадахяа сентябриин [...]тэһэлэн туршагдаа.

Тобшо мэдээсэлнүүд

✪ Румыниин профсоюз[...] центральна совет соёл болбо[...]лой, мүн научна эрдэм ухаа [...]рүүлдэг обществотой хамта [...]рестда, Плоештидэ, Хунедоара[...]лон ороной бусад городуудта, [...]мышленна центрнүүдтэ арадай [...] университет энэ жэлдэ эмхи[...]дэхэнь. Политэкономёор, диал[...]ческэ болон түүхын матери[...]маар, түүхээр, литературааар б[...] бусад предмедүүдээр хүдэл[...]шэдтэ, албахаагшадта энэ [...]верситедүүдтэ лекцинүүд унш[...]ха юм.

✪ Сириин экономикын ми[...] Халиль Каллаясын уря[...] СССР-эй Гадаадын худалдаа[...] маанай министрын орлогшо [...] Кузьмин Дамаск ерээ. Дама[...] болохо уласхоорондын дурб[...] ярмагай нээлгэдэ нүхэр Куз[...] байлсаха юм.

✪ Буэнос-Айресһаа мэдээсэ[...] ёһоор эхин, дунда һургуулин[...] багшанарые нэгэдүүлдэг Чи[...] багшанарай федераци 48 часай[...] бастовко соносхоо. Салин хүл[...]най дээшэлүүлэгты гэһэн э[...] забастовкодо хабаадагшад та[...]

✪ Бирмадэ мүнөө хүдэлжэ ба[...] хүдөө ажахын хэдэн мэргэжэл[...] хүтэлбэрилэгшэ Г. Г. Багр[...] Бирмын хүдөө ажахын болон [...]доной министр Такин Чжо Д[...] уулзаа. Бирмын хүдөө ажахые [...] жөөхэ хэрэгтэ туһалха зори[...] Бирмын мэргэжэлтэдтэй хамт[...]ветскэ инженернүүдэй, агроно[...]дай болон хүрьһэ шэнжэлэгш[...] хэжэ байһан хүдэлмэри тухай [...] Баграмов хөөрэжэ үгэбэ.

✪ ССР Союзай Ехэ театрын [...]ледэй хэдэн артистнар «Кома[...] Токиогой театрын сценэ дээрэ [...] дахин наада харуулжа, Японд[...]шалха түсэбэйнгөө хахадые [...] гэбэ. Ехэ театрын ар[...]нарай наадыень «советскэ [...]дэй гайхамшагта амжалта [...] гэжэ Японой ниислэл хотын га[...]нүүд мэдээсэнэ. Сентябриин [...] советскэ артистнар Японой ни[...] хотоһоо промышленностиин [...] центр Осака город орожо, наад[...]руулхань.

Энээн тухай уншаа гүт?

Түби хоорондын ракетэнүүд

Холын зайтай газарта залан шэглүүлэгдэжэ эльгээгдэдэг элдэб һомонууд мүнөө хэдэн оронуудта бии болонхой. Эдэ һомонууд зенитнэ байхаһаа гадна, корабль дээрэһээ, газарһаа, заримдаа уһан дороһоо подводно лодкоһоо табигдадаг байха юм. Энэ һомонууд элдэб янзын байдаг. Мүнөө үедэ үлэмжэ холо ошохо шадалтай шэнэ реактивна снарядууд бүтээгдээ. Тэдэндэ түби хоорондын баллистическэ һомонууд гэжэ нэрэ үгтэнхэй.

Түби хоорондын баллистическэ снарядууд (МБС) хадаа хоёр-гурбан ондо ондоо ракетэнүүдые угсаруулан залгажа хэһэн байдаг. Иимэ ракетэ сэхэ дээшээ дэгдэжэ гарадаг. Аяар дээрэ гараһан хойноо тус ракетэ аалиханаар годиржо, ошохо газар тээшэ шэглээд, мянган километртэ дээрэ огторгойгоор түхэреэлэн ниидэжэ ошодог байна.

Түби хоорондын ракетэ айхабтар холо ошохо шадалтай. Юрэнхыдөө энэ ракетэ 80 мянган километр, заримдаа бүри саанашье ошодог. Эдэ һомонууд юундэ баллистическэ гэжэ нэрлэгдэнэб гэхэдэ, ондоо түхэлэй бусад һомонуудта орходоо бүхы ябадалдаа залагдадаггүй, харин замайнгаа эхиндэ—400 километрын зайтай газарта залан шэглүүлэгдэдэг, һүүлээрнь юрын артиллерийскэ һомонууд шэнгеэр лэ ниидэн ошодог байха юм. Түби хоорондын ракетэ айхабтар түргэн ябадалтай юм. Тус ракетэ час соо 16 мянган километр гатална.

Харийн оронуудай хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, нэгэ иимэ һомоной сэнгын буунгүйгөөр холо ниидэдэг бомбардировщигой сэнһээ 8 дахин шахуу бага байха байна. Иимэ һомонуудые оройдоол нэгэ дахин хэрэглэхэдэ хэрэгээ болидогшье һаань, буунгүйгөөр холо ниидэдэг бомбардировщик гээшэмнайшье дунда зэргээр оройдоол 4—5 ниидээд байхадаа хэрэгээ болидог байха юм. Тиимэһээ түби хоорондын ракетэ бомбардировщигуудта орходоо нилээд үнэгүй болохо байна гээшэ. Нүгөө талаһаа, абяанһаа хурданаар ниидэдэг бомбардировщигуудые унагаажа гү, али гэмтээжэ болохо аргын бии байхада, харин хэтэрхэй түргэн ябадалтай, аяар холо дээгүүр ниидэдэг түби хоорондын ракетые унагааха гү, али гэмтэхэ арга мүнөө олдоодүй.

Түби хоорондын ракетэнүүдые зохёоходоо конструкторнууд нэгэ иимэ ехэ бэрхэшээлтэй ушардаг. Юун бэ гэхэдэ, ошохо газартаа хүрэжэ ябахадаа энэ һомон доошолжо, зузаан агаартай дайралдадаг байна. Тиин, айхабтар түргэн ябадалтай дээрэһээ энэ ракетэ агаартай үрэсэлдэжэ, тэрэнэй газаахинь ехээр халадаг. Тобшоор хэлэхэдэ, метеорит шэнги энэ һомонууд газарта хүрэнгүйгөөр дүрэшэхэ аюултай гээшэ.

Тиимэ дээрэһээ ямаршье халуунһаа хайлахагүй иимэ һомо, мүн тэрэнэй зузаан агаарта хүрэхэдэнь ябадалынь аалидхуулха арга зохёохо гэжэ хэдэн ороной эрдэмтэд оролдоно. Энээнһээ гадна, мүн хэдэ хэдэн ехэхэн бэрхэшээл түби хоорондын снаряд бүтээхэдэ тохёолдодог. Жэшээнь, газарһаа табигдаад, холохон ошоод ябахадань, энэ ракетые ямар нэгэн аргаар залажа гү, али нэгэ тээшэнь шэглүүлжэ болодоггүй. Тиимэһээ, ехэхэн газар дайда эзэлһэн юумые үгы хэхын тулада энэ һомые табижа болохо гээшэ.

Түби хоорондын иимэ ракетэнүүдые бүтээхынгээ хажуугаар эрдэмтэд ондоо түхэлэй һомо бүтээхэ гэжэ оролдожо байнхай. Энэнь лётчиггүй, һомон-самолёт болоно. Жэшээнь, США-дэ «Снарк» гэжэ иимэ далитай ракетэ бүтээгдэһэн байгаа. Тэрэнэй ябадалынь тиимэ дан түргэн бэшэ юм. Далитай эдэ һомонууд час соо 1000 километр гаталдаг, тиихэдэ 10—15 километр үндэртэ ниидэдэг.

Хилын саанахи техническэ журналнуудта бэшэгдэһэнэй ёһоор, иимэ далита ракетэнүүд 8 мянган километр газарта хүрэхэ шадалтай. Гэбэшье, энэ далитай ракетэнүүд далигүй ракетэдэ орходоо бага хүсэтэй, юрэдөөл буунгүй холо ниидэдэг бомбардировщигтой адлишуу байха юм.

Залан шэглүүлэгдэдэг һомонуудые бүтээхын тулада хэдэн ороной эрдэмтэд эршэмтэй үсэдөөр хүдэлжэ байна. Түби хоорондын ракетые бүтээхын тулада тусхай комитет 1953 ондо США-дэ байгуулагдаа һэн. США-гэй томо томо фирмэнүүд энэ хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Тиимэ тиимэ түхэлэй һомые тиимэ болзорто бүтээхэ гэжэ правительство эрдэмтэдтэ даалганхай. Тусхайлбал, түби хоорондын баллистическэ снарядууд 1957 ондо туршагдаха, тиигээд тухайлхада саашадаа олоор гаргагдадаг болохо ёһотой. Энэ ракетые туршан шалгаха асари томо хэмжээнэй туршалгын полигонууд байгуулагданхай. Жэшээнь, США-дахи Патрика (Флорида) гэжэ сэрэгэй базаһаа далитай ракетэ табигдаад, тэрэнь Караибска далай дээгүүр ниидэн гараад, Атлантын океанда, табигдаһан газарһаа 3200 километр холо ошожо, далай руу унаһан байна.

Түби хоорондын баллистическэ ракетэ тухай мэдээнүүд тон нюуса байдагынь, мүн хэблэлдэ толилогдодоггүйнь ойлгосотой. Гэбэшье, энэ тэрэ ябууд хэһэн мэдээсэлнүүдһээ тиимэ ракетэнүүд ямаршуу юумэн бэ гэжэ юрэнхыгөөр тухайлхада болохо байна. Түби хоорондын баллистическэ ракетын нэгэ жэшээ болгон «Атлас» гэжэ Америкын ракетэ тухай бага зэргэ хэлэе. Энэ ракетын туршалга буруу һүрөө гэжэ байгша оной июньдэ мэдээсэгдээ һэн. «Атлас» ракетэ 33 метр утатай, метрһээ үлүү үргэнтэй, 8 мянган километр зайтай газарые гаталжа ошохо шадалтай. Энэ ракетэ тудаха юумэнһээ 32 километрһээ нааша буугаа һаа, тэрэнээ үгы хэжэ шадаха ёһотой. Табигдахынь урда тээ тэрэнэй шэгнүүрынь хэдэн арбаад тонно болоно.

Дээрэ дурсагдаһан «Снарк» гэжэ далитай ракетые сэрэгэй далитай ракетын жэшээ болгон харуулхада таарахаар. Энэ ракетэ турбореактивна двигательтэй, һуршадал адли нариихан далитай, далинь 12,2 метр утатай юм. Ракетэ өөрөө 18,3 метр утатай. Табигдахаяа байхадань, тэрэнэй шэгнүүрынь 6 тонно шахуу болодог, эгээл түргэнөөр ябахадаа тэрэ час соо 965 километр гаталдаг, тиихэдээ 12—14 километр дээрэ ниидэдэг байна. Тиихэдэ, 8 мянган километр хүрэтэр ошохо шадалтай гэжэ тухайлагдана. Энэ һомон 1956 оной июльдэ флоридска полигон дээрэ туршагдаа һэн.

Үлэмжэ холо ошохо шадалтай, түби хоорондын, хэдэн залгалаатай баллистическэ ракетэ һаяхан Советскэ Союзда табигдаба гэжэ 1957 оной августын 27-до хэгдэһэн **ТАСС-эй мэдээсэл соо** хэлэгдэнэ. Ямаршье һомоной хүрөөгүй дээрэ газарта энэ ракета ниидээ. Манай эрдэмтэд болон инженернүүд элдэб олон техническэ бэрхэшээлнүүдые гаталжа, аймшагтайшье, гайхамшагташье эдэ һомонуудые бүтээжэ, тэрэнэй эгээл зүб бодомжологдоһые, зүбөөр дархалагдаһые туршажа харуулаа. Иимэ ракетын туршагдаад байхада, тэрэниие дэлхэйн бүмбэрсэгэй ямаршье нютагта эльгээхэдэ болоно гэжэ тодорбо.

Иимэ холын газарта юумэ гэмтээдэг ракетэнүүд дэлхэй дээрэ мүнөө үгы, гансал Советскэ Союз «дэлхэйн ракетэнүүдые» эгээл түрүүн бүтээбэ гэжэ хариин гүрэнэй хэблэл мэдээсээ.

В. Петров,
(1957 оной августын 29-дэ гараһан «Комсомольская Правда» газетэһээ абтаба).

Редакторай орло[...]
О. ГОМБОЕВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1[...] культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем —24-74 корректорская —37-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00511. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1[...]